

„A világ legjobb sámfája”

Földváry Imre

Párja
frt 150

férfidivat és fehérenemű raktárában

Budapest, IV., Koronaherceg-utca 11. és VIII., Kerepesi-út 9.

Férfi ingek, Jäger-árak, vadász és sport-cikkek, kesztyűk és nyakkendők dus választékban kaphatók.

WOTTITZ MANFRED

REPRODUKCIÓ BUDAPEST. MÚINTÉZET KIRÁLY-UTCA 30.

Telefon 18-99.

Kiváló minőségű

DINNYÉKET

„Dunakínese” legkiválóbb faj (Turkesztán) 5 kgr. 5 kor.
„Krétaiszegeti Ananász” 5 kor. 2-80
„Jókai” 5 kor. 2-80
I. meseli sárgadinnye 5 kgr. 1 kor. 2-80
I. görögdinnye darabonként 1-

SCHLESINGER és POLÁKOVITS

BUDAPEST.

Ferencz József-rakpart 39 (Thonet-udvar).
5 kg-on felüli rendeléseknél nagyobb árkedvezmény.

Államilag kedvezményezett gőzerőre berendezett első magyar

Torony-óra-gyár

Mayer Károly L.

utóda MÜLLER JÁNOS

Budapest, VII., Kazinczy-utca 3.
Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. 8110

Angol sportjátékok,

valamint saját készítményű torna-eszközök, flügőágyak, mindennemű hálók, zsákok, ponyvák, zsinetek és gazdasági közteláruk legújabb árjegyzékét kívánatra bérmentve küldi:

SEFFER ANTAL

Budapest, IV., Károly-u. 1., boltsz. 12.

MEGLEPŐ UJDONSÁG!

SZABADALMAZVA HIMZETT, D.S.M. 1909/10

SELYEM LEVELEZŐ-LAPOK

Darabonként 25 és 35 kr. Szab. és kiadó: LUTAJDONOS BÉRCZID SÁNDOR BUDAPEST VI. KIRÁLY U. 4. KÉPES ÁRJEJYZÉK INGYEN VÍSZONTELADÓK KERESÉTEINEK

Czerny-féle híres és elismert készítményei.

Osan-szájvíz-esszencia, 1 üveg 1 kor. 76 fill. Osan-fogpor, 1 doboz 88 fill. Oriental. Rosenmilch (Keleti rózsatej) 1 üveg 2 kor., hozzá a Balsamszappan 60 fill. Tanningene (hajfestő) sötétzöldke barna és fekete szalokban, ára egy üvegnek 5 korona. **ANTON J. CZERNY**, Wien XVII., Carl Ludwigstr. 6. Főraktár: Török József gyógyszerháza, Budapest, VI., Király-u. 12., továbbá minden gyógyszerárban és illatszertárban.

CHOCOLAT SUCHARD

schmeckt am feinsten

A ca. 800 kir. szabad. pneumatikus **KELETI-féle gumi sérvkötő** rugó nélkül, automatikusan mozgatható pelottával, minden sérvben szenvedőnek okvetlen megkönnyítést hoz! Az árak igen jutányosak. Kiszállítás mag. van engedve. Illusztrált árjegyzékeket mindennemű perizai gumi-különlégekkel is, a legnagyobb diszkréció mellett küld szét a gyár: **KELETI J. Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17.**

WOTTITZ VILMOS
PHOTO-CHROMOCRAFIAI MÚINTÉZETE
BUDAPEST, V. NYIRÁSI LAKOD UTCA 10.

Fényképfelvételek.

CHINA-BOR SERRAVALLO, VASSAL
gyengék, vérszegények és lábadozók számára.
Kütnő iz. 30
Legjobban ajánlja és alkalmazza a következő tanárok által: dr. Braun, Drasche, Kraft-Ebing, Monti, Mosetig Neusser, Schauta, Wemlechner stb. 1000-nél több elismeréssel. **Árak:** 1/2 literes üveg frt 1.20, 1 literes üveg frt 2.20. Kapható minden gyógyszerárban. 8542
Serravallo J. gyógyszer. Triestben.

Hölgyeknek nélkülözhetetlen.
A női szépség elérésére, tökéletesítésére és fenntartására legkiválóbb és legbiztosabb a
MARGIT-CRÈME, mely vegyíszta és teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű arckeménés pár nap alatt elválik szőpőlt, megfűltet, pattanást, bőrkáti (Allésser) és minden más bőrbaját. Kiszimítja a ráncokat, redőket, himbőlyeket és az arcot fehérré, simává és fűdévé varázsolja. Sem bignyit, sem ölmot, sem más ártalmas anyagot nem tartalmaz. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor., Margit hölgypor 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit fogpép (Zahn pasta) 1 kor., Margit arcvíz 1 kor. Postán utárvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: 8706
FÖLDES KELEMEN győgsz. Arad.
Kapható minden gyógyszerárban.
Főraktárak Budapestben: Török József és Dr. Egger Leó «Nádor» győgsz.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER
legisztább égvényes
SÁVANYU-KÚT

KESSLER-féle MAGDA-HAJKENŐCS
dermatologiai-terapeutikus alapon nyugvó összetételénél fogva az elismert legjobb szer **korpa ellen, ugyancsak hajkihullás ellen.**
MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, teljesen ártalmatlan, a hajnövekedést előmozdítja és mint **kitűnő óvszer** a gyakran előforduló hajbetegségek ellen, még gyermekeknek is használatra legjobban ajánlható. 1 tégely ára 3 korona. — Főraktárlási raktár: **KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész GYERTYAMOS, (Törontál vármegye).**
Raktárak Budapestben: Török József, Király-utca 12. sz. Dr. Egger Václav-körut 17. 8609

Nemi bajoknak elkülföntött osztályok.
Sok évi tapasztalatunk igazolja, hogy **Dr. Palóc** v. körházi orvos, k. egészségügyi tanár **gyógymódjával**
Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.
még idült (krónikus) betegségekben szenvedők is **biztos gyógyulást** érnek el. Tíz (10) nagy gyógyterem. Gyógykezelés egész napon át. Levélre kimerítő válasz. Rendelés: d. e. 10-12-ig és d. n. 3-5-ig. Ugyanott kapható és megrendelhető **„Népszerű orvosi tanácsadó” II. kiadás.** Irta: **Dr. Palóc.** Ára 3 korona.
Még, gyermek, és női bajok.
Kemma, Kesztyűny, Hunut.
Vértisztító- és soványító-kurák.

VASÁRNAPI UJSÁG

34. SZÁM. 1900. BUDAPEST, AUGUSZTUS 26. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) együtt egész évre 24 korona félévre 12 • Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 16 korona félévre 8 • A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) egész évre 10 korona félévre 5 • Külföldi előfizetőkhez a postallag meghatározott viteldíj is csatolandó.

MAGYAR EMLÉKMŰ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SIRJÁN.
FELÉJTEHETLEN nagyasszonyunk, Erzsébet királyné gyászát elvessze még mindig fájdalmas emlékeket idéz föl bennünk, s könyveket csal szemünkbe. És ez így fog tartani mindaddig, a míg magyar él e földön. Csupa jóság, csupa gyöngédség, csupa szeretet volt az, a mivel áldásos életében elárasztotta népét: mi más lehetne hát az, a mivel most, a mikor már nincs többé, viszonzozzuk áldott jóságát, mint az a benső, igaz kegyelet, a mely hirdesse az idők végtelenségei a magyar nemzetnek iránta való változatlan érzelmeit.

A magyar nők méltó emlékművet kívántak állítani porai fölé, s azonkívül egy nagyszabású emberbaráti intézmény létesítését tűzték ki célul, a mikor 1898-ban özv. gróf Teleki Sándorné és Jókai Mór felhívására létesítették az „Erzsébet királyné alap”-ot. A nemeslelkű gróné ékeszólóan hirdette az országos nőképző-egyesületben tartott nagygyűléseken, hogy különösen a magyar hazaleányai érzik azt a fájdalmat, a mely nemzetünket érte királynénk elvesztésével, ki a fejedelmónőnek, a hitvesnek, az anyának, az igazi nőnek egyaránt eszményképe volt. És ezért a magyar nők földadata gondoskodni az ő emléke megörökítéséről. Az emberbaráti intézmény alapításán kívül **Emich Gusztávné** indítványára elhatározták, hogy a királyné koporsójára egy nemes érc-emlékoszorút helyezzenek el a magyar nők nevében.

Akadálynak látszott e szép terv kivételében a szigorú udvari szabály, mely tiltja, hogy az uralkodó család sirboltjában fejedelmi személyiségeken kívül más is helyezhessen el emléktárgyat. De azért serényen tovább munkálkodtak és megalakították a központi bizottságot, melynek tagjai a következők: **Adlerné Bencalari Hedvig, gróf Bathány Lajosné, Benczúr Gyuláné, esetei Herzog Péterné, Hegedűs Sándorné, dr. Herich Károlyné, Hampelné Pulszky Polixena, Herzl Antalné, Katona Lajosné, Krause-Lang Ernőné, dr. Neumann Arminné, özv. Nendwich Gusztávné, Rudnay Józsefné, Rosenberg Augusztá, Sebestyén Gyuláné, Vajda Károlyné, továbbá Emich Gusztáv, Hegedűs Sándor, Jókai Mór, Tabódy József, Weisz Berthold és Polgár Géza, a bizottság titkára.**
A hölgyek küldöttsége azután eljárt az illetékes helyeken és elérte azt, hogy Ő Felsője a király az időközben megbízott **Zala György**

Zala György szoborműve. A MAGYAR NŐK ÁLTAL ERZSÉBET KIRÁLYNÉNAK EMELT EMLÉK AZ URALKODÓ CSALÁD SIRBOLTJÁBAN.

rozta, hogy az emlékmű föllátása után főmaradó, körülbelül 50,000 korona összeget a királyné nevével kapcsolatos és a király védnöksége alatt álló jótékony intézmény, a "Tudóveszesek szanatóriuma" javára ajánja föl.

Bemutatjuk itt az emlékmű sikerült fényképét.

A sötét, nemes patinával bevont és helyenként aranyozott bronz-emlékmű renaissance stílusban készült. Előreszele imazsmoly, a melynek felső lapját két kis térdeplő angyal tartja a vállán. E mögött áll az oltár s rajta töviskoszorú. A kereszt az oltár nyugvó töviskoszorú mögött emelkedik, s e fölírás olvasható rajta: "In memoria sempiterna."

A Mater Dolorosa, kinek szép arca maga a megtestesült fájdalom, a kereszt mögött áll s vigasztalóan terjeszti ki két karját.

Ezt a csoportozatot öleli át az a hatalmas bronzkoszorú, a melybe a királyné kedves virágai: vadrózsa, ibolya, szegfű, róza, mályva, marguerite, krysanthemum vannak befonva. A koszorú egyik része a békés nyugalmat jelképező palma, a mely az egész mű egyik oldalát foglalja el, és ép úgy, mint a vadrózsa-ág a másik oldalán, a koporsóra reáborulni látszik. A koszorúról hatalmas bronz szalag fut le, a melyen ez olvasható:

"A magyar haza leányai a magyar haza édesanyjának."

Az emlékmű ötödfél méter magasságú; szélessége a királyné és Rudolf trónörökös koporsója közti teret tölti be; hossza olyan, mint a koporsóké.

Az imazsmoly mögötti oltárba zárják, kék-fehér selyembe burkolt tokban ama névsort, mely azok neveit tartalmazza, a kik az emlékmű létrehozásához hozzájárultak; a névsort művészi kivitelű pergamentlap foglalja össze, a melyen a következők olvashatók:

"Áldott legyen Erzsébet Királyné Emléke!
Az a rajongó szeretet és véghetetlen hála, mely a poraiban is hódolattaljesen tisztelt királyasszonyunk

Erzsébet magyar királyné emléket örök időre mindnyájunk szívébe zárta, im ez emlékműben mindenk számára jelképen álljon itt és hirdesse a legjobb asszony, a legodaadóbb hitves, a legmagasabb érzelmi magyar királyné halhatatlanságát, dicsőségét, életét időtlen időkig.

"A kegyetlen sors elvette Őt tőlünk, és mi ezzel az emlékművel adozunk Nekik.

"Egész Magyarország honleányai önzetlen szeretettel, szívvel lélekkel megteremtették az "Erzsébet királyné alap"-ot az 1898-ik év szeptember hónapjában, Bánffy Dezső báró miniszterelnöksége idejében és közbenjárásával, a midőn a központi bizottság öv. gróf Teleki Sándorné sz. Teleki Jozsefné, dr. Jókai Mór és emőkei Emich Gusztávné sz. Torjay Etelka művész-bizottsági elnök vezetése alatt megalakult és áldásos működését dukai és szent-györgyvölgyi Széll Kálmán miniszterelnök támogatásával, a következő bizottsági tagoknak kezdettől fogva lankadatlan és odaadó működésével fejezte be:

"Hölgyek: Andrássy Aladárné grófnő, Bathyány Lajosné grófnő, Adlerné Bancalari Hedvig, Bacher Vilmosné, Benczúr Gyuláné, csetei Hercegné Péterné, Hegedűs Sándorné, Hampelné Pulszky Polixena, Herzl Antalné, öv. dr. Herich Károlyné, Katona Lajosné, Krause Lang Ernőné, dr. Neumann Arminné, öv. Nendwich Gusztávné, Rudnay Józsefné, Rosenberg Augustza, Sebestyén Gyuláné, Vajda Károlyné, Zsilinszky Mihályné. Urak: Emich Gusztáv, Hegedűs Sándor, Horánszky Nándor, Tabódy József, Weisz Berthold, Halmos János. Polgár Géza, az "Erzsébet királyné alap" titkára.

"Az "Erzsébet-emléket" tervezte és készítette Zala György szobrász Budapest székesfővárosban."

A pergament hátlapjára vannak följegyezve

a vidéki nőegyesületek elnökeinek, mint a központi bizottság alelnökeinek nevei, továbbá ez:

"Az "Erzsébet-emlékmű" Bécsben, a kapuczinus atyák sírboltjában 1900. évi augusztus hónap 25-ik napján állítottatott fel és Vaszary Koltos bíboros hercegprímás úr Óminenciája által ünnepélyesen besztertelte."

Mire e sorok megjelennek, a kapuczinus atyák sírboltjában már végbe ment a kegyeletes ünnepély, a melyet a lelkes honleányok rendeztek, élükön Magyarország miniszterelnökével, Széll Kálmánnal és buzgó elnökeikkel, gróf Telekinével és Emichnével, és a jelen volt hölgyek isten hozzádot mondtak felejtethetetlen Nagyszasszonyunk megszentelt hantjainak.

A kegyeletes ünnepélyre a hölgybizottság harmincz tagja nyert meghívást. A hölgybizottság e hó 24-én érkezett Bécsbe, másnap testületileg jelent meg az ünnepélyen. A hölgybizottság névsorát az általuk képviselt vidékek megjelölésével itt közöljük:

Andrássy Aladárné grófnő, az "Erzsébet-rend" nagykeresztese, cs. és kir. palotahölgy, csillagkeresztos hölgy (Zemplénmegye), Adlerné Bancalari Hedvig, a II. oszt. "Erzsébet-rend" hölgye (Budapest), Bathyányi Lajosné grófnő, cs. és kir. palotahölgy (Vasmege, Ikervár), Benczúr Gyuláné (Bácsmege, Szabadka), Erdődy Gyuláné grófnő, csillagkeresztos hölgy (Vasmege, Vörösvár), Ferenczy Ida, néhai Erzsébet királyné felolvasónője, az I. oszt. "Erzsébet-rend" hölgye, udvarhölgy, Festetich Mária grófnő, udvarhölgy, Gerliczy Felixné báróné, az I. oszt. "Erzsébet-rend" hölgye, csillagkeresztos hölgy (Biharmegye), Hegedűs Sándorné (Kolozsmegye), öv. dr. Herich Károlyné (Budapest), öv. Herodek Istvánné (Pestmegye), Herzl Antalné (Budapest), Karátsznyi Jenőné grófnő, csillagkeresztos hölgy (Torontálmegye), Katona Lajosné (Budapest), Krause Lang Ernőné (Budapest), Mayláth Istvánné (Barsmege), öv. Marich Péterné (Bácsmege), öv. Marsovszky Mórné (Pozsonymegye), dr. Neumann Arminné (Budapest), Rosner Ervinné báróné (Máramosmege), Rudnay Józsefné (Nógrádmegye), Rosenberg Augustza (Budapest), Széll Kálmánné cs. és kir. palotahölgy (Budapest), Sztáray Mária grófnő csillagkeresztos hölgy, udvarhölgy, Thuróczy Vilmosné (Nyitramegye), Vajda Károlyné (Budapest) és Zsilinszky Mihályné (Csongrádmegye.)

Hölgyeink buzgó és kegyeletes fáradozásaiért megérdemlik a nemzet elismerését, mert három év óta buzgón munkálkodtak és fáradozásukat teljes siker koronázta.

Az emléket tervező művész, Zala György tudásának, talentumának egész erejével igazán mesteri munkát alkotott.

Maga a király, ki ez emlékművet készüése közben több ízben megtekintette, a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott róla.

Mi magyarok mindnyájan büszkék lehetünk ez alkotásra, mely mint a császárvárosban felállított első nagyobb szabású magyar művészi munka, fennen hirdeti ott a nemzet törhetlen hűségét és rajongó halás szeretetét dícsőült királynénk iránt.

Polgár Géza.

ETELKÁNAK.

Ha meghalok, ne légy te olyan, Mint e divatos özevegék. Tenéked én minden külső gyászt, Előre is elengedek.

Hosszú, elomló fátyolokkal, Ne ékesítsd fel magadat . . . Cziczomás gyászruhákat értem, A fiaim se hordjanak!

Ha szobahoznak majd előttem, S dícsérnek engem itt-amott: Ne öltö az arcodra gyorsan, Nagy, ünnepélyes bánatot.

Hanem ha otthon, magatok közt, Merengtek majd emlékeimre: Öleljétek át akkor egymást, Szomorún, hosszan, csendesen!

És sírjátok, zokogva némán, Szomorún, hosszan, csendesen . . . — Mert úgy, a hogy én, titeket, jaj, Nem szeret többé senkiseim!

Szabolcska Mihály

AZ IFJÚ ÁLMA.

Hogy tombol és zúg-búg a szélvihar
Hogyan kavargja s hordja a havat! . . .
Láztól gyötörtén nézem, hallgatom,
Párnába rejtve forró arcomat.
Csak tombolj, zúg, haragvó, bős vihar
Csak zörgesd, rázzad ódon ablakom,
Oly nesztelen, oly elhagyott szobám,
Oly jól esik zúgásod hallanom.

Fejem nehéz, olyan bágyadt vagyok.
Úgy szagatt, fáj, sajog minden tagom,
A száraz ajk folyton itálra vágy,
De szomjúságom mégsem olthatom.
Mindegyik óra, mint egy évtized
Oly lombán, lassan múlik el nekem,
Hiába vágyom megpihenni, óh!
Hiába hűnyom be égő szemem!

Jóságos Isten, légy hozzám kegyes,
Bocsásd meg nekem minden vétkeimet,
Enyhítsd a gyöttrő lázt, fájdalomakat,
S legyen megáldva érte szent neved!
Ha nincs remény, — add, óh, add a halált,
És véle válts meg engem, szenvedőt;
Ha gyógyulás vár s élet, — égi jel
Mutassa nekem a rejtett jövőt.

A lábtekeré imája égbe szállt,
S a mit óhajtott, az beteljesült.
Megnagyodott, fájdalma csökkenék,
S utána mély álomba elmerült.

A bálterem tündéri fényben úszik,
Ragyog az ékszer, drága öltözék,
A táncz oly röpké, oly igéző, könnyed,
Miként ha égi lények lejtének.
Ott lejt az ifjú, a ki oly beteg volt,
Imádottjával, — s most oly boldogok,
S egymás falébe egyre azt susogják:
"Szeretlek édes!", "a tied vagyok."

A sors könyvébe' másként volt megírva;
— Pedig szerették egymást hűn, nagyon.
A lány szívét, lelkét elbódította
A fényes állás, czím, rang és vagyon.
Gróf nője lett; de nem szerette férjét,
Volt mindene, csak boldogsága nem . . .
Az ifju megsíratta vesztességét,
S szerette "ő" tovább — reménytelen.

Elmultak évek . . . férfi lett az ifjú,
Követ, törvényhozó, vezéralak,
Szónoklatával elragadta pártját,
S az ellenpártok elnémultának.
A nép kegyét azonban elveszté,
Kerestek más jelöltet — gazdagot;
S mert választót nem itatta, vette:
Elhagyták, megcsufolták, — elbukott.

A vármegyén is, mint a társaságban,
Vakon követétek, tuskón-bokron át,
A míg az armány, érdek és irigység
El nem homályosította csillagát.
Elhagyta hát a közszereplést önként,
És elvonult éltének a delén,
Önzetlen küzdött, a míg támogatták,
Majd félre állt — s győzött a cselészóvány.

Ősz lett az ifjú . . . agg, törődött ember,
Am lelke ép maradt, fenkült, erős.
A sors csapásait tovább viselte,
Mint szellemóriás, valódi hős.

De elveszté lassan legjobb barátit,
Testvér, rokont, — elvitte a halál . . .
S ő itt bolyong az idegen világban,
Vigasztalást, nyugalmat nem talál.

A sok csapás, csalódás ágyba dönté,
Sulyos beteg lett a sorsüldözött . . .
S a kik körülte laktak, éltek, jártak,
Égy sem ismerte már azok között.
Soká feküdt, elhagyva, megtörtöten,
Szólván a halált — de hasztalan;
Míg végre megjött, elvívé magával . . .
Ott fekszik némán — a ravatalon.

Nem jött el senki, senki megsírtni
És elkisérni nyughelyére őt,
Ki annyi jót tett, áldozott és küzdött
Pártolva üldözöttet, szenvedőt.
A gyászmenet — néhány kíváncsi némbér,
A pap, a kántor s egy két idegen . . .
S elhantolák a keskeny sírgödörbe,
Mégkönyvezetlen — némán, ridegen.

Csak a harangok, csak azok siratták,
Oly búsan kongtak, oly siralmasan . . .
S azt hirdeté a hálátlan világnak,
Hogy néki nagy halottja, gyásza van.
S midőn elhalt utolsó gondolásuk,
A lábtekeré, (mert az volt s nem halott), —
Hálát adott jószag Istennek
Hogy lábbaözöl és — csak álmodott.

"Hatalmas Isten, égi jó atyám!
Áldott legyen örökre szent neved,
Hogy újra ép, egészséges vagyok,
S hogy meggyógyítád tévedt lelkemet.
Te benned bízom, — oh, Uram vezess,
Oh, adj hitet, reményt és adj erőt,
Hogy hűn kövessem rendelésidet . . .
— Nem vágyom tudni a titkos jövőt.

Rohonyi Gyula.

A KÁRTYÁS.

Elbeszélés. (Vége.)

Irta Lazarevics. — Szerbből fordította Margaitis Ede.

Mi történt házukban addig, míg én az iskolában voltam, azt nem tudom. Azaz, hogy tudom: mert a mikor az iskolából hazajöttem, mindent úgy találtam, a hogy előbb volt. Anyám és néném öbe rakott kézzel ülnek; ebédet sem főznek; lábujjhegyen mennek el az első szoba ajtaja mellett és csak egyre fohászkoznak; — minden épen úgy van, mint mikor a nagybátyám meghalt. Gyokieza az udvarban kolonczot kötött a macska farkára és mulat azon, hogy futkos ide-estova. A segítők subákat varrnak a műhelyben, Sztóján pedig a szénára heveredve hortyog, mintha éjfél volna.

Apám még mindig úgy ül, mint előbb, meg sem mozdul. Széles válla körül megfeszült a bekecs és öve félrecsúszott a mély lélekzéstől. Már régen beharangoztak a vecsernyére. A nap nyugovóra készült és lelkünkben még mindig ugyanaz az ür van. Nem tudni, hogyan fog ez végződni és a sötét felhők mindegyre jobban tornyosodnak. Minden törhetlenebbé, bizonytóbba és kétségbejöttöbbé vált. Jó Istenem, fordíts mindent jóra!

Én a ház előtt a küszöbön ültem. Kezemben valami iskolai könyv volt, de nem olvastam. Láttam anyám halvány arcát az ablaknál, melyet sovány kezére támasztott. Füleml zúgott. Gondolkozni sem voltam képes.

Egyszerre megzörren az ajtó. Küszöbén apám állott! Anyám eltűnt az ablakból. Én elbújtam. Apám fején a fez hátra volt tolvá, alóla kilátszott haja, mely magas homlokára hullott. Bajusza lekonyult, arca elborult, megöregedett. De szemei, szemei! Nem is hasonlítanak ahhoz, mik azelőtt voltak! Összehúzódtak, beestek, félig elrejtöztek a szempillák alá, lassan forognak, tétován, kifejezéstelenül néznek, semmin meg nem állapodnak. Valami üresség tátong bennök, hasonlóak a törött üvegű távcsökhöz. Arczán valami bús és megható mosoly játszadzik, — ez az előtt soha sem esett meg! Így nézett ki az én nagybátyám, mikor halálos

ágyán feküdt és kérte, hogy a haldoklók szent-ségével lássák el.

Lassan áthaladt a folyosón, benyitott szobánkba, csak fejét dugta be az ajtón és egy szót sem szólvá, nyomban visszahúzódtott. Becsukta az ajtót, kiment az utcára és lassan megindult Illés komák háza felé.

Később elmondotta nekem az Illés koma fia, Tamás, hogy apám az ő apjával együtt az egyik szobában bezárkóztak, hogy valamit sokáig beszélgettek, később papirost, tintát, tollat hozattak be, valamint irtak, az iratokra pecsétet ütöttek. De mit jelentett mindez, azt nem lehetett megtudni, és azt aligha fogja valaki valaha megtudni.

Féltiz órák mi már mind ágyban voltunk, csak anyám volt még fent és ült öbetett kézzel s kifejezéstelen tekintettel nézett az ég gyertyára. Ekkor megzörrent a kapu. Anyám gyorsan elfújta a gyertyát és lefeküdt az ágyba.

Nekem a takaró alatt hangosan dobogott a szívem, mintha valaki kalapáccsal verdesné mellemet.

A szobaajtó megnyílt és apám belépett. Kettőt-hármat fordult a szobában, azután gyertyát sem gyújtva, levetkőzött s lefeküdt. Sokáig hallgatóztam, mikép forgolódik ágyában, végre magam is elaludtam.

Nem tudom, meddig aludtam így, midőn egyszerre valami nedvességet éreztem homlokomon. Felnyitom szememet és felpillantok: a teljes hold egyenesen a szobába világitott, fátyolos fényre egyenesen anyám arcára esett. Szeme le van húnyva, arca olyan, mint valami sulyos betegé és keble nyugtalanul piheg.

Apám föléje hajlott, mereven nézett rá és meg sem mozdult.

Azután odalépett ágyunkhoz, megnéz mindnyájunkat, nézi németét is. Majd ismét a szoba közepére megy, körültekint és suttojgia: — Alszanak! — de megjött saját suttojgó hangjától, megdermedve, mintegy kővéltan megáll a szoba közepén. Sokáig állott így egy meg sem mozcpana, csak azt vettem észre, hogy időnként felvillant szeme, a mint hol réánk, hol anyánkra pillantott.

De mi mindannyian meg sem mozdultunk. Azután oldalvást lábujjhegyen elment a fogashoz, szemét rólunk le nem véve, óvatosan leakasztotta az ezüst veretű pisztolyt, eldugta felső kabátja alá, fején fezté szemére hűzta és gyorsan kisetett.

De a mint az ajtó maga után behúzta, hát édes anyám felemelkedik az ágyból. Utána néniem is felkelt. Mint valami lelkek!

Anyám gyorsan, de óvatosan felkelt és az ajtó felé indult, mellette termett néniem is.

— Maradj a gyermekeknel! — suttojta neki anyánk és kiment a szobából.

En felugrottam és magam is az ajtó felé mentem. Néném megragadta karomat, de én kiranítottam magamat és azt mondtam neki: — Te maradj a gyermekeknel!

A mint kint voltam, a kerítéshez futottam és meghúzódvá a kerítés mellett, a meggyfák alatt a kúthoz lopóztam és e mögött leguggoltam. Felséges éjjel volt! Az égből fényben úszott, a hold ragyogott, a levegő tude; — sehol semmi meg sem mozdul. Azután láttam apámat, a mint a segítők szobájának ablakára pillant és tovább haladt. Végre megállott a magtár erese alatt és kivette ruhája alól a pisztolyt.

De e pillanatban, nem tudom honnét, mellette termett édes anyám.

Apám mehökkent. Rámerezte szemét és bámul.

— Édes Dömém, uram-férjem, mit akarsz elkövetni?

Atyám remegett. Úgy állt ott mereven, mint a gyertyaszál és révedező tekintettel nézte anyámat és oly hangon, mint a repedt harangé szól: — Menj el innét, Mariska, hagyj magamra . . . én vagyombukott vagyok, tönkre mentem!

— Hogy mentél volna tönkre, uram-férjem, az Istenért! Hogy beszélhetsz így?

— Mindenem oda van — mond apám, kezét kiterjesztve.

— És ha oda van is férjem, de hisz te szerzed!

Apám egy lépést hátra lépett és anyámra bámúlt:

— Lelkemre mondom neked, mindenem oda van! — mindenem, de mindenem!

— És ha oda van is, mit tesz az!

— Lovam is oda van!
— Az a gebe! nem baj! — mond anyám.
— A földünk is oda van!
— Az a parlag föld!

Apám odalépett anyámhoz. Szeme közé nézett, mintha tekintetével el akarná perzselni. De anyám úgy állt ott, mint valami szent.

— A házuk is oda van! — szólt apám tágra nyílt szemmel.

— Az sem baj! csak te maradj életben és légy egészséges!

— Mariskám!
— Dömém!
— De mit is beszélsz, mit is mondasz te, Mariskám!

— Én csak azt mondom: Isten tartson meg életben téged és a mi gyermekeinket. Nem tartott el bennünket sem a ház, sem a föld, hanem te voltál a mi kenyérkeresőnk! Közülünk egy sem fog éhezni, míg te életben vagy.

Apám mintha egy kissé felbátorodott volna és magához tért volna, könyökével anyám vállára támaszkodott.

— Mariskám, hát te azt gondold? . . . De a szó torkán akadt, újjasával betakarta szemét és elhallgatott.

Anyám megragadta kezét:

— Mikor mi ketten öszekerültünk, semmink sem volt, csak egy ponyvánk, egy sütőtepsznk, két-három teknőnk és most hála az égnek, teli házuk van.

Látom, a mint apám újjasa alól potyognak a könyek és felcsillámlanak a holdfényben.

— Hát elfelejtkeztl a göréről, mely telve van gubacsokkal?

— Igaz, teli van vele! — szólt apám oly lágy hangon, mint a selyem és újjasával végig húzva szemem, letörölte könyeit, azután leeresztette karját.

— És minek nekem az az aranyokból fűzött nyak-ék! — mond anyám. Az hiában heverő pénz. Vedd és fektesd be a kereskedésbe.

— Buzát veszték rajta!

— Hát mi talán már egészen elaggott emberek vagyunk? Hála Istennek, egészségesek vagyunk mi is, gyermekeink is. Imádkozni és dolgozni fogunk.

— Mint becsületes és tisztességes emberek!

— Nem vagy te renyhe ember, mint a milyenek vannak. Csak a te munkás két kezedet sem cserélném el Paranosz egész vagyonáért, ha még akkora volna is!

— Majd újból szerzünk házat!

— Gyermekeinket szépen felneveljük — mond anyám.

— És nem fognak engem síromban átkozni . . . Már mióta nem is láttam őket!

— Gyere nézd meg őket! — szólt anyám és kezénél fogva visszavezette, mint valami gyermekeket.

En három ugrással a szobában termettem. Csak annyit sughattam néniemnek: "feküdj le!" és a paplant a fejemre húztam.

Abban a pillanatban, mikor szüleim beléptek a szobába, megszólaltak a templom harangjai hajnali misére. A csendes hajnalban messze elhangzottak a templomba hívogató hangok. Mint a hullám a száraz galyat, úgy elhordta a templomi harangzó a fájdalmat és bánatot.

— Fiam kelj fel, menjünk a templomba! . . .

Mikor tavaly Belgrádba mentem ártúért, látam Topesiderben Zelenbács Pétert, a kártyást, rabruhában. Az országúton követ hasított.

A MAGYAR KIÁLLÍTÁS SIKERE PÁRISBAN.

Páris, augusztus hó.

A világon a legnehezebb dolgok egyike Párisban feltűnni vagy figyelmet kelteni, mert ebben a világvárosban minden elmosódik, eltűnik, közönségesé válik, ha csak magasan túlt nem szárnyalja a hétköznapi arany középszer. Ez a szabály még inkább áll a kiállításra, melyen a világ első nemzetei mint versenytársak jelentek meg a művészet, a műipar és általában a békés munka mezején. A mikor évekkel ezelőtt a magyar kormány elhatározta, hogy Magyarország részt vesz az 1900-diki párisi világkiállításán, sokan kételkedtek a vállalkozás sikerében, jöllehet az ezredévi kiállítás eléggé felkötötte önbizalmunkat és megmutatta nemzeti erőnköt. Párisi kiállítá-

sunk sikerének biztosítására Lukács Béla kormánybiztos és Miklós Ödön helyettes kormánybiztos vezetése mellett az ország legkitűnőbb szakemberei szövetkeztek. Az ő fáradságtalan buzgalomuknak és kitartó munkásságuknak sikerült a kétkedők aggodalmát eloszlatni és Magyarország kiállítását úgy rendezni, hogy az a legteljesebb mértékben magára vonta nemcsak Franciaország, hanem az egész művelt világ figyelmét és kivívta a hivatalos bírálók elismerését.

Az összes nemzetek közt, a francia kivételével, a magyar az egyedüli, mely a nyugati itélőszéke elé odaállította dícsőses múltjának emlékeit, nagy becsű történelmi ritkaságait. És mindezt oly finom ízléssel és tapintattal tette, a mi tapost arat a Szajna mellett is. A Nemzetek utójában Magyarország nem valami sablonos épülettel van képviselve, hanem egy értékes és érdekes műemlékkel. Bálint Zoltán és Jambor Lajos műépítészeknek, a pavillon tervezőinek, művészi alkotása bemutatja a magyar építőművészet történelmi fejlődését, s egyúttal feltűnteti annak jelenlegi fejlettségét és sokoldalúságát. A magyar pavillon sikerét mi sem bizonyítja inkább, mint az, hogy az összes pavillonok közül csak a magyar és az olasz kapta meg a «grand prix»-t, a kiállítás legmagasabb kitüntetését.

A magyar pavillon magában foglalja ezeréves múltunk művelődéstörténetének mérföldmutatóit. Gyönyörű csoportosításokban láthatók itt a magyar ötvösművészet remekei, múzeumaink és egyházaink féltékenyen őrzött ereklyéi, a melyek ma is bálmulatba ejtik a világot. Itt van a Herman Ottó kiállítása, mely ősfoglalkozásainkról nyújt páratlanul új eredményben hű képet. És végül, a pavillon nagytermében van a huszárkiallítás, mely egyik legkiválóbb érdekessége az egész világkiállításnak. Vágó Pál nagy képe, mely a magyar huszárság történetét megkapó allegorizált csoportosításban örökíti meg, világra szóló haditörténet. Általános hatását mi sem tanúsítja jobban, mint az, hogy ez a terem folyton zsúfolva van úri nézőkkel, a kik alig tudnak megválni a magyar huszárság emlékeitől.

A magyar kiállítás nagyobb része azonban nem e történelmi pavillonban, hanem ama tizenhét csoportban van elhelyezve, mely felöleli az emberi tudás és alkotó képesség minden ágazatát. A francziák maguk tizenhét külön csoportba osztották a kiállítást, hogy a nézőknek mindjárt alkalmuk legyen az összehasonlításra.

A csoportok elején van természetesen a képzőművészeti kiállítás, mely a «Grand Palais»-nak nevezett óriási műcsarnokban nyert elhelyezést. A magyar festők és szobrászok legjava jelent meg itt legkitűnőbb alkotásaival. Sajnos, hogy festményeink számára nem jutott elegendő hely. A rendező művészek kénytelenek voltak összezsúfolni a képeket és e miatt a legtöbbnek a hatása elveszett. A zsűri korrigálta némileg a hibát, mely *Benczúr Gyula* «Budavár bevétel» hatalmas festményét és remek arcképeit a «grand prix»-vel, *László Fülöp*, *Csók István* és *Benczúr Gyula* alkotásait pedig aranyéremmel jutalmazta.

Szerencsésebbek voltak festőinknél szobrászaink, a kik a nagy csarnokban igazán előkelő helyet kaptak és műveikkel igazságtól uralkodó csarnokot. *Fadrusz János*nak kolozsvári Mátyás-emléke a nagy király lovasszobrával kimagasló az összes szoborművek közül és legelőször tűnik a látogatók szemébe, épen úgy, mint *Zala György* Hungáriája és *Gábor* arkanyszoobra, az ezredévi emlékmű poétikus fonalakja. A bíráló-bizottság úgy e két művészt, mint *Strobl* Alajost a «grand prix»-vel tüntette ki. Ennyi előkelő kitüntetés, a francziáit kivéve, nem jutott semmiféle más nemzet művészetének.

Nagy diadalt aratott a francia közönség és a bíráló-bizottság előtt a magyar iparművészet.

A budai királyi várpalota Szent István-terme *Roskovics Ignác*nak majolikába égetett freskóival egyik látványossága az iparszarnoknak, épen úgy, mint Budapest székesfőváros szobaberendezése, mely *Furagó Ödön* tanár tervei szerinti készült. A magyar bútoroknak, zománcműveknek és bőrmunkáknak, a melyeken leginkább érvényesült a magyar díszítő stílus, igen nagy a keletük és a kiállítóknál sok példányt rendelnek meg.

A művészeti oktatás, a nevelés és közoktatásügy terén elért eredményeink felülmúlnak minden várakozást.

A magyar tudományosság és irodalom csoportjában közfigyelem tárgya a *Jókai-szoba*, mely a korszerű regényíró összes munkáit és emléktárgyait foglalja magában. Középen díszlik *Jókai Mór* mellszobra, a mely köré naponta

Koller utóda fényképe után.

VASZARY KOLOS HERCEGPRIMÁS.

friss virágot helyez a hazafias gyöngédség és kegyelet.

A magyarság azonban kitűnik nem csupán közművelődési és művészeti terén, hanem a közgazdasági és a műszaki csoportokban is. A kormánybiztosoknak szerencsés ötlete volt, hogy valamennyi csoportban izléses, magyaros keretet és díszet adott a kiállított dolgoknak. Közgazdasági kiállításunk, mely hű képet ad mezőgazdaságunkról, bortermesztésünkről és állattenyésztésünkről, túlszárnyalja csín és gazdagság tekintetében az összes európai államokat. Meglepők a gépipari, a villamosági, vasúti, az erdészeti, a bányászati és kohászati csoportok elrendezései, a melyek mind *Szeszlér Sándor* kormánybiztosi műépítésznek a tervezései. *Szeszlér* művészi érzékkel, de a mellett a szakembereknek megfelelően alkalmazta a díszítéseket és ezenfelül gondja volt rá, hogy azok magyarosak is legyenek.

A magyar csoportok így izléses rendezésük

által is feltűnnek. Különbözn minden osztály kapuzatán ott büszkélkedik az aranybetűs «Hongrie» felirás és ott leng a nemzetiszínű zászló. A csoportok közepén pedig ott díszelget a koronás király mellszobra. A magyar nemzet valóban méltóan van képviselve a világkiállításán, s hol tudomásul vesszük, elismerjük és méltányoljuk Magyarország szellemi és közgazdasági erejét és a magyar fajnak művelődési hivatottságát.

Kifejezést nyert ez az e hónapban lezajlott interparlamentáris konferencia és egyéb kongresszusok idején, a melyeken a magyarság nemcsak részt vett, hanem sokszor vezető szerepet vitt. A magyar nemzet önállóságáról csak most vett valójában tudomást a francia nép és az egész művelt világ.

Sőt a kiállítás megnyitja óta divatba jöttünk Párisban. A magyar pavillon állandó találkozó helye a francia és az idegen úri társaságoknak, az alatta levő magyar vendéglő pedig szinte páratlan népszerűségnek örvend. Telivér párisiak élvezik paprikás ételeinket, tüzes borainkat, a cigányokat pedig épen nagyon megszerette Páris népe. A hol a cigány húzza, oda özönlik a nép, és az élelmes szomszédok: a románok, osztrákok, szerbek, bosnyákok mind magyar nótával és cimbalommal csalogatják a vendégeket.

És van abban valami megindító, fölemelő érzés, hogy itt, a Szajna partján, nem vagyunk többé ismeretlenek, sőt kedvelnek és szeretnek bennünket nem érdekből, nem politikából, hanem pusztán nemzeti érenyeinkért.

Dr. Kovács Dénes.

AZ ESZTERGOMI ÜNNEPELYEKRŐL.

Még két képet közlünk most az Esztergomban augusztus 14—15-ik napján lefolyt ünnepélyek alkalmából. Egyik *Vaszary* Kolos bíbornok-primás legújabb arcképe, kinek természetesen főrésze volt a lefolyt magasztos ünnepélyekben s a kit annyi tisztelettel környez valláskülönbség nélkül az ország lakossága.

A másik kép az esztergomi ünnepélyek fényéből azt a jelenetet tünteti fel, mikor a király képviselője, *Frigyés* főherceg az augusztus 15-iki isteni tisztelet után elhagyja a bazilikát. A nagy oszlopos csarnok alá lép ki, mely előtt széles térség terül el s mely akkor tele volt közönséggel és búcsúosk ezreivel. Kísérték a miniszterek, a törvényhatóságok tagjai. Az egyházi ünnepnek ez mintegy politikai részét mutatja, az állami hatalom képviseltetését a 900 éves ünnepén.

ARANY AZ ALPESEKBEN.

Az Alpepek természeti szépségeit mindenki ismeri és csodálja, de hogy hegylánczaik egy részében értékes ásványok is vannak, azt csak kevesen tudják. Ennek oka nem annyira az alpesi bányák szegénysége, hanem az ottani bányászás nehézségei s az, hogy az újabb korban hanyatlásnak indult ott a hajdan virágzó bányászat. Kőszén és vas, az emberi munka fősegédeszközei az Alpepekben aránylag kis mennyiségben fordulnak elő s arról, hogy legalább egy helyen, Salzburg vidékén, napjainkban is ásnak aranyat, igen kevés embernek volt tudomása.

Napjainkban azonban sikerült egyes szakembereknek kimutatni, hogy az Alpepek aranygazdagsága nem megvetendő. Az őskorban s még inkább a középkorban jelentékeny bányatelepek voltak a hegységben s az a pár hely, hol a technika más eszközeivel ismét megkezdte a turaszt e nemes érc után, igen szép eredményre bízta.

Az őskorban Noricum volt az aranybányászat központja, a mai Salzburg s Karinthia vidéke. Feljegyezték, hogy a kelták már a mi időszám-

lálásunk kora előtt megkezdették itt a bányászatot s a rómaiakot épen az arany birta arra, hogy ezt a zordan hegyvidéket is meghódítsák. A letelepedett románok folytatták a kelták munkáját, kik előlük a hegyek közé menekültek s különösen Teurnia hegyrészénél, mely a Möll folyónak a Drávába ömlésénél feküdt, négy századon át virágzó aranybányák voltak. Legújabbban a Monte Rosa havas alján is mintegy 12 helyen találtak régi bányákat, melyekről nagy valószínűséggel el lehet mondani, hogy rómaiak dolgoztak bennük.

A népvándorlás korszaka megszüntette az Alpepek között az aranyművelést, mint a mi erdélyi érchegyeségeinkben is, de az Alpepekben a szűnét sokkal hosszabb ideig tartott, mivel az új bányászatnak első nyomai csak a XIII. században mutatkoznak, legelőször Karinthiában. Kezdetben nagyon kezdetleges volt itt az aranybányászat, de lassanként terjedni kezdett s már a XV. században ezernél jóval több helyen ástak Karinthiában aranyat, úgy, hogy 1460—1580 között az évenként termelt aranyértékét mintegy 20 millió koronára becsülték, csaknem annyira, mint a mennyit ma egész Közép-Európában találnak. Karinthián kívül Salzburgban voltak még jelentékenyebb aranybányák, melyek termelését a XVI. században 5—6 millió korona értékűnek tartották, mely összeg abban az időben sokkal többet ért, mint jelenleg. Kétségtelen, hogy Salzburg érsekének főjövédelme az arany volt s ennek lehet tulajdonítani azokat a pompás palotákat, melyek Salzburgot jelenleg is ékesítik.

A reformáció miatt támadt harcokban elpusztult a salzburgi és karinthiai aranybányászat is. A bányászok ugyanis csaknem mind a reformáció hívei voltak s a salzburgi érsek e miatt kiutasította őket hazájukból. Így aztán nem volt, a ki a bányákban a munkát folytassa s csakhamar megszűnt a bányászat is.

S megszünt egész napjainkig. Jelenleg ugyanis csak Salzburgban a Goldbergen és Gastein mellett a Városházhegyen foglalkozik néhány száz ember aranybányászattal, részben 2000—2400 métermagasságban nagy nehézségek között és kevés eredménnyel. Az évi aranytermelés legfeljebb 20—30 kilogramm aranyat tesz. Az osztrák kormány néhány évvel ezelőtt a rauris Tauern hegységben nyitott aranybányákat, melyek között a Goldbergen levő főakna 2340 méter magasságban a tenger színe felett csak 30—40 munkást foglalkoztat, kik télen heteken át elvannak zárva a nagyvilágtól. Pedig itt van a legmagasabb bánya, mely évenként 10—12 kg. aranyat ad mintegy 35—40,000 korona értékben. Az arany csaknem mindenütt kőves quarezbán találhatik. Karinthiában csak egy kis bánya van a Tauern nyereg közelében.

Sokkal szerencsésebb az aranybányászat a Monte Rosa vidékén, hol egy angol társaság három évvel ezelőtt kezdte meg működését s már kezdetben úgy találta, hogy egy tonna ércben 18—19 gramm arany is van. A bányák itt is 2—3000 méter magasságban vannak, né-

melyeknek aranygazdagsága feltűnő nagy. A Vincente és Salate aknában egy tonna ércben 180 gramm aranyat is találtak 500 korona értékben. A társaság legjelentékenyebb kohója képes 24 óra alatt 30 tonna ércet feldolgozni s ezekben átlag 30 grammot találtak tonnánként. A kohókat és zúzóműveket a szállítási nehézségek miatt a bányák szomszédságában állították fel. Van oly kohójuk is, mely 2300 méter magasságban van a tenger színe felett, tehát oly magasságban, mint a Kárpátok hatalmas csúcsai.

Minden jel arra mutat, hogy az Alpepeket egyáltalán nem lehet ércben szegény hegyeknek tartani s habár a hatalmas hegyesücsökben az arany többnyire igen mélyen fekszik s így kiaknázása nagy nehézségekkel jár, a mai

AZ ESZTERGOMI ÜNNEPELYRŐL. — FRIGYES FŐHERCEG ÉS A MINISZTEREK TÁVOZÁSA A SZÉKESGÉGHÁZBÓL.

Görö Lajos rajza.

technika bizonyonyal módját találja annak, hogy a bányászat itt is jövédelmözővé legyen, bár valószínű, hogy egyhamar nem lesznek itt oly híres aranybányák, mint a geologiailag sokkal régebbi korú s ezért ma már inkább szétmállott Ural hegységeiben s más kisebb hegyekben.

VASÚTI DOLGOK.

Egy amerikai folyóirat, a «Scientific American» nagyon érdekes összeállítást közöl legutóbbi számai egyikében az amerikai vasútki fejlődéséről, összehasonlítva öt más állam — Németország, Anglia, Franciaország, Oroszország és az angol India — vasútaival. Az összeállítás adatait a cikk szerzője az 1898-iki év eredményeiből veszi.

A mi a vasútki hosszát illeti, Amerikában több a vasút, még pedig 58,000 mérfölddel, mint a többi öt államban együttvéve. Az ame-

rikai vasútki összes sineinek hossza ugyanis 184,532 angol mérföld (302,834 kilométer), míg a mondott öt államban mindössze csak 126,000 mérföld. A használatban levő lokomotívok száma az amerikai Egyesült-Államokban 36,740, Angolországban 19,602, Németországban 16,842, Franciaországban 10,502, Oroszországban 8748, Angol-Indiában 4258. A sinek hosszához képest azonban legtöbb a gőzmozdony Angolországban, a legkevesebb pedig az Egyesült-Államokban és Indiában.

A mi a személyszállító kocsi számát illeti, legtöbb Angolországban van: 62,252. Németországban 34,590, Amerikában pedig 33,893. Itt azonban tekintetbe kell venni, hogy az amerikai vasútkon csaknem kizárólag nagy, nyolcz kerekű személykocsik vannak használatban, a melyekben jóval több ember fér el, mint a sokkal kisebb négykerékű kocsi, a melynek Európáig terjedő használatosak. A teherkocsik száma tekintetében Amerika fölül minden más államot; kétszerte több ott a teherkocsi, mint Angolországban, négyszerre több, mint Német- és Franciaországban, pedig e mellett az amerikai teherkocsik nagyobb tonnaszáma is tekintetbe jön.

Az évenként szállított személyek számát illetőleg, legelső helyen a legkisebb területű Angolország áll, a hol évenként több, mint 1083 millió embert szállít a vasút. Ehhez képest a többi államok személyforgalma szinte eltörpül. Amerikában 698 millió ember, a kik közé azonban be van számítva a new-yorki földfeletti közúti vasút forgalma is, — mintegy 183 millió ember, — Németországban azonban 646 millió, Franciaországban 382 millió, Indiában 160 millió, Oroszországban pedig 97 millió ember fordul meg évenként a vasútkon.

Feltűnő jelenség, hogy Angolország a maga aránylag csekély hosszú vasútain, melyek az amerikaiaknak épen egy nyolczad részét teszik ki, kétszer akkora személyforgalmat tud lebonyolítani, tehát arányosan számítottva, tizenhatszor nagyobb a forgalmképessége. Ezt a látzó-

lagos ellenmondást megmagyarázza az, hogy Angolország sűrűn egymás mellé sorakozó nagy városainal, óriási közeli forgalmával, a rengeteg számú munkásvonatokkal és a fürdőbke és kiránduló-helyekre vivő különvonalaital egy oly állammal van szembeállítva, mint az Egyesült-Államok, a hol különösen a nyugati részen óriási nagy távolságra vannak a városok egymástól — s ezek is, egy-kettő kivételével, kisebb vidéki városok, melyeknek forgalma össze sem hasonlítható a nagy angol iparúzó városokéval. Hozzá még Amerika belsejében s nyugati részeiben a lakosság legnagyobb része földművelő s így kevesebb használja a vasútkat, mint a kereskedő angolok.

Teherzállítmányok dolgában az Egyesült-Államok ismét fölülhaladnak minden más országot. Amerikában az 1898-iki évben 943 millió tonna árut szállítottak vasúton, míg Angolországban feleannyit sem, a többi államokban pedig még sokkal kevesebbet.

SZENT ZSIGMOND. — Tury Gyula oltárképe a budavári Zsigmond-kápolnában.

A BUDAVÁRI ZSIGMOND-KÁPOLNA ÚJ OLTÁRKEPEI.

A budavári királyi palota újjáépítése alkalmával teljesen helyreállították, pazar fényvel ruházták föl a Szent Zsigmondnak szentelt kápolnát is. Ennek a kápolnának az eredete Zsigmond király koráig megy vissza, csak hogy az eredeti templom a honvédelmi minisztérium mai palotájának a helyén állott és — úgy látszik — már Budavárának 1686-iki visszavétele előtt elpusztult.

A mai Zsigmond-kápolnának, mely a múlt században épült királyi palotának egyik szárnyához van építve, különös jelentőséget ad az, hogy egy fölötté levő teremben őrzik a szent koronát és a koronázási jelvényeket s benne őrzik és állítják ki évente a szent Jobbot is. Az utolsó évtizedekben meglehetősen disztelen, épen nem ünnepi hatású állapotba jutott, míg most a helyreállítás után részesevé lett annak a ragyogó belső díszítésnek, a mely annyira megfelel a barokk művészet szellemének. A falakat mindenütt pompás hatású, váltakozó színű márványpillérek és oszlopok lepik el, a kupolás mennyezetet élénk színű festmények ékítik, a szeszélyes formájú aranyozott díszítéseket még káprázatosabbá teszi az üvegfestésű ablakokon beszűrődő napfény. Művészi szempontból azonban legkiválóbb dísze a Zsigmond-kápolnának az a két új kép, a mely gazdag, barokkizlésű arany keretekben ékeskedik a két mellékoltár fölött.

Az egyik, Tury Gyula műve, Szent Zsigmond-

dot, a kápolna védőszentjét ábrázolja. A népvándorlás korabeli, előbb harcias, kegyetlen burgundiai király, a ki saját fiát megölette, végre pedig Chlodomer frank király által lefejeztetett, főleg Csehországban tartozott a népszerű szentek közé. Életének eseményei közül a művész helyes tapintattal azt választotta, a mely legjobban megfelel a mai kor szellemének. A hagyomány szerint Szent Zsigmond építtette újra a svájci St.-Maurice kolostort. Tury képe ezt a jelenetet ábrázolja. A szent király mozaikkal ékes trónuson ül, fején koronával. Kezében a kolostor alapító levelét tartja. Előtte szerzetes térdel az építendő kolostor alaprajzával, mellette áll az agg püspök főpapi díszben, s az uralkodónak magyarázattal szolgál. A trón mellett két katona áll őrt és körülötte ott látjuk a király környezetét, tanácsosait, udvaronczeit. Az alakok mozdulatai kimérték, ünnepélyesek, a színek enyhék, tőrték, kellemes hatásúak; — minden részlet elősegíti a szigorúan vallásos jellegű hatást. Az egész jelenetnek a balról beözlő, mindent átható fény ad igazán életet. Kompozíció, színezés és megvilágítás, valamint belső jelentőség és külső kifejezés szempontjából is Zsigmond király a főalak. Pompás, világos lilaszínű, arannyal szegett palástja önkénytelenül is magára vonja a szemlélő első pillantását, míg a többi alak hatásosan, sötétebben emelkedik a rózsapiros szőnyeg fölött. Tury e sikerült képében tökéletesen kifejezésre jut az oltárképnek, mint olyannak, sajátos jellege: a katolikus egyház egy szentjének a di-

csőitése, egyszerű, könnyen áttekinthető keretben, nem drámai cselekvés, mozgalom, hanem nyugodt, de kifejező együttlét pillanatában.

A Szent Zsigmond oltárával szemben álló oltár fölötti kép, a melyet Hegedüs László festett, a keresztény művészet legnépszerűbb jeleneinek egyikét ábrázolja. A napkeleti bölcsék imádása olyan tárgy, a melyet az őskereszténység ideje óta számtalanszor állítottak a hívek elé a legkülönbözőbb korok művészei a legváltozatosabb formában, fölfogásban. Mondhatni, alig van tárgy, a melyen világosabban, biztosabban lehetne nyomról-nyomra követni a művészi fölfogás változását, fejlődését, mint épen ez. Hegedüs szerencsésen oldotta meg ezt a nehéz feladatot, hogy ebbe a jelenetbe valami új vonást vigyen bele. Meglátszik, hogy az olasz renaissance nagy mestereinek, nevezetesen a rágyogó velencei koloristáknak a hatása alatt áll. A pompás, magas, díszes faragású, antik jellegű trónus oszlopokkal szegélyezve, fényes márványpadló fölött, a gyönyörű mintázású szőnyeg a Madonna háta mögött, nemkülönben a titokzatos napkeleti alakok ruházatának gazdag, meleg színei — olyan vonások, a melyek a művészetnek arra a korszakára emlékeztetnek, mikor a szépség, a pompa, a színek érzéki hatása az áhitat tárgyai ábrázolásának is fő kelleke volt. De Hegedüs képén a belső tartalom nem tűnik el a külső részek mögött. A festmény fő alakja, a Madonna, ölében tartott gyermekével, a maga igénytelen, naiv egyszerűségével diadalmaskodik ragyogó környezetét fölött. Egyenes, szinte merev testtartásával, szerény ruházatának világos színeivel éles ellentétben áll mindazzal, a mi körülötte és alatta van. Mellette Szent József a trón karjára támaszkodva, megilletődve szemléli az előtte levő jelenetet, és a három napkeleti bölcs, — a régi, költői legenda nyomán aggastyán, férfi és ifjú — ünnepélyes módon adnak kifejezést imádásuknak, hódolatuknak. Mindent összevéve elmondhatjuk, hogy ez az oltárkép újabb egyházi festészetünk legkiválóbb alkotásai közé tartozik.

Éber László.

A KHINAIÁK HUMORA.

Van a kínai irodalomnak, a mely sokkal gazdagabb, mint általában hinni szokták, egy terméke, melynek címe «Hsiao-Lin-Kuang» vagyis a «Nevetés könyve», mely Pekingben nyomtatásban is megjelent. Ezt a művet a kínaiak nagy becsben tartják. Csupa adomák, élcekek, tréfák vannak benne, melyek közt nem egy akad olyan, hogy nálunk is általánosan ismeretes, sok azonban érdekesen jellemzi a kínai nép gondolkodása módját. Ebből a könyvből közlünk itt, angol forrás nyomán, néhány adomát.

Két ember, Csung és Kung, melegszik a nyitott kályha mellett. Csung, a ki nagyon nyugodt, de még nagyobb mértékben beszédes férfiú, így szól Kunghoz, a ki meg felettebb heves vérű:

— Kedves Kung, van egy dolog, a mit nagyon szeretnék neked megmondani. Egy oly körülményre vonatkozik ez, a melyet már régebben észrevettem és veled közölni kívántam. De, szem előtt tartva, hogy téged kissé heves és civakodó embernek tartanak, haboztam, hogy szóljak-e vagy sem? Végre is meggyőződtem, hogy ha hallgatok, ártnok veled neked s ezért elhatároztam, hogy engedélyt kérek tőled, hogy szóljak róla.

— Mi az Csung? — kérdi a másik.

— Ég a ruhád, Kung barátom, — felel nyugodtan Csung.

— Az ördög vigyen el — kiált Kung dühösen fölugorva s látva, hogy a fele ruhája már elégett, — hát nem tudtál előbb szólni?

— No lám! Milyen heves ember! — morgogta Csung, a mint tovább ment. — Valóban igaz, a mit róla beszélek!

Ehhez hasonló az az adoma az angolról, a ki habozik szomszédját az égő ruhájára figyelmeztetni, mert nincs neki bemutatva.

A másik adoma ez:

Egy ember, a ki tehenet lopott, kalodába kerül. Egy arra menő, látva sanyarú helyzetét, így szól neki:

— Mit tettél te, pajtás?
— Oh, semmit. Találtam egy kötelet az utcán s fölvettem.
— De hát ezért csak nem büntetnének ilyen súlyosan?
— Igen ám, csak hogy a kötél végén egy tehen is volt!
Ezt meg a cigányról beszélik nálunk, a ki lovat lopott.

A harmadik adoma olyasféle, a melynekkel nálunk a rátótiakat csúfolják.

Fontos és sürgős üzenetet bíztak egy emberre s hogy gyorsabban megjárja az utat, jó lovat adtak alája. Hát látják azután, hogy gyalog bandukol az uton, maga után vezetve a lovat.

— Mi a mennyköt csinálsz te? kérdi.
— Gondolkoztam rajta — felel ez — és rájöttem, hogy hat lábbal nagyobb utat tudunk bejárni, mint négygyel.

Ez a három adoma változataiban régesrég s talán az egész világon el van terjedve. Vannak azonban az említett könyvben olyan adomák is, melyek szintén néhány ezer évesek ugyan, de másutt nincsenek elterjedve, úgy hogy ezeket egészen a kínaiakénak tarthatjuk.

A pokol ura egy ember lelkét, a kit nagyon bűnösnek talált, visszaküldte a földre, hogy éljen tovább és legyen szegény irnok öt gyerekekkel.

— De hiszen ez inkább jutalom, mint büntetés, — kiált fel egy angyal.

— Ne bánts, — felel az ördögök ura: — öt gyerekes irnoknak nehezebb a sorsa a földön, mintha a pokolban volna.

Csang és Csung közösen akarnak rizslevest főzni.

— Add hozzá a rizst, én meg adom a vizet, — mondja Csang.

— Csak hogy akkor a hozzájárulás arányában mi jut neked? — kérdi Csung.

— Hát majd add nekem a levét, a többi legyen a tiéd, — felel a ravasz Csang.

A tigris elfogott egy embert. A fia szalad nyilával utána, hogy lelővi.

— Vigyázz fiam, — kiált az apa — csak a lábát lödd meg, mert úgy többet kapunk a bőriért!

Egy iszákos bemegy a vendéglőbe. Látja, hogy a poharak nagyon kicsinyek. Elkezd iszonyúan csuklani és nyögni. Kérdezzetik, mi baja.

— Jaj, jaj, — az apám úgy halt meg, hogy vendégül hitta egy barátja, aztán nagyon apró poharakat tett az asztalra. Szegény öreg lenyelte a borral együtt.

Erre aztán nagyobb poharat kapott, — jegyzi meg a «Nevetés könyve».

Egy másik iszákos azt álmodta, hogy egy nagy üveg italhoz jutott hozzá s hogy annál jobban essék, elkezdte melegíteni. Ekkor fölébredt.

— No, ha tudtam volna, hogy fölébredek — kiáltott föl — megittam volna hidegen.

Egy lakománál nem töltötték egész tele a poharat a vendégnek.

— Ez a pohár nem jól van készítve, — szól ez.

— Hogy-hogy? — kérdi a gazda.

— Hát mire való a felső része, ha nem lehet bele bort tölteni?

A VÖRÖS SZIN.

Nagyon régi szokás, hogy a színeknek bizonyos jelentőséget tulajdonítanak. A mórknál valóságos szín-nyelv volt divatban, olyasforma, mint a virágnyelv. Különböző egyes színeket világszerte bizonyos fogalmakkal szoktak kapcsolni: a fehért az ártatlansággal, a feketét a bánattal, a zöldet a reményvel.

Legtöbb magyarzat és babona azonban a vörös színnel fűződik. A harcz színe már régóta: nyilván, mert a vér is piros. A forradalmi szellem jelképévé a francia forradalom jakobinusai

A NAPKELETI BÖLCSEK. — Hegedüs László oltárképe a budavári Zsigmond-kápolnában.

tették, piros zászlókkal s piros sapkákkal, melyeket tüntető körmeneteik alkalmával hordoztak, halált kiáltva az arisztokracziára. A jakobinusoktól örökölték a szociálisták, a kik most is használgák.

A vad népek közt különösen kedvelt a ríktó vörös szín. A Filippini-szigeteken, egy régi spanyol hittérítő elbeszélése szerint, törvény volt, hogy senkinek sem szabad vörös ruhát öltetni, a ki még nem ölt harczban embert. Náluk a vörös ruha a hősiesség jele, olyasforma, mint a közép-kor lovagjainál a sarkantyú. Új-Zéland szigetén meg az a szokás, hogy a meghalt törzsfőnök házat befestik vörösre, sőt a holttestet is s mindazokat a tárgyakat, melyeket a tetem utolsó útján érintett. Cook, a híres utazó azt a tapasztalatot tette, hogy a Csendes-tenger összes szigetein nagyon népszerű a vörös szín. Bálványaitak csupa vörös tollakkal díszítik s uralkodók is hasonló módon pompáznak.

A középkorban gyógyító jelentőséget is tulajdonítottak a vörös színek. Egy régi német orvosi könyv a fejfájás ellen azt ajánlja, hogy valamiféle füvet vörös kendőbe csavarva tegyen fejére beteg, örgönési rohamok ellen pedig lóhere-gyökeret kell szerinte vörös fonálra fűzve a beteg nyakára kötni április havában, holdfogyasztáskor, s biztosan meggyógyul tőle. Mások ismét skarlát-szín-selyemmel kötötték be vérző orrukat. Az orosz parasztok most is igen jó szernek tartják, ha vörös kendőt kötnek a gyermekek nyakára, mert ez megóvja őket a vörhenytől s mindenféle láztól.

Skócia hegyvidékein vörös fonalat köt a nép a legelőre boesottat marha farkára, mert akkor nem fog rajta a boszorkányok mesterkedése. A skót asszonyok maguk is vörös selyemfonalat tekernek újjukra a boszorkányok ellen. Ugyanezéből viselnek a kínai gyermekek kezük csuklóján vörös selyemszálat, az ész asszonyok pedig gyermekük bölesőjét párnázzák ki vörössel.

Történelmi adatok is vannak rá, hogy betegetek vörös színnel gyógyítottak. I. Ferenc francia királyt, mikor himlőbe esett, orvosai rendeltére skarlát posztóba pólyázták. Ez esetben nem használt a gyógymód, egy másik nevezetes betegnél azonban diadalmaskodtak a vörös szín hívei. II. Henrik angol király egyik fiát az udvari orvos úgy gyógyította ki a himlőből, hogy minden az ágy körül vörös volt, az ágynemű is, a beteg pedig nem kapott egyebet inni, mint gránátalma-szörpöt. Ugyanígy gondoltak a vörös szín gyógyhatásáról a japánok, mert, mint egy Japán történetéről szóló könyv beszéli, a régi időben, ha a császár gyermekei megbetegedtek, a szobát csupa vörös bútorokkal és szövetekkel rendezték be s az ápolók is vörös ruhát viseltek.

A legtöbb népnél rossz híre van az oly embernek, a kinek a haja vörös, mert állítólag Judásnak is vörös haja volt, de sokkal valószínűbb, hogy megfordítva áll a dolog: azért tették meg vöröshajúnak Judást, mivel a vöröshajú embereket általában gonoszoknak tartották. Sem a szentírásban, sem egyéb régi egyházi írásokban nincs szó Judás hajának színéről.

A FŐHERCEGI CSALÁD A MINISZTEREKTŐL KISÉRVE AZ ÜNNEPÉLYRE MEGY.

Számos közmondás is van a vöröshajú emberekről, a melyek egyáltalában nem hazugságok. Az ir nép szerencsétlenség előjelének tartja, ha az utazás kezdetén vörös emberrel találkozik. A régi Németországban egyes kisebb bűntényeket azzal büntették, hogy a bűnöst kiültették egy árok közepébe, nagy vörös sapkával a fején és talán innen ered a bohócok piros csörgő-sapkája is.

Végül a vörös színt királyi színnek is tartották s nem volt szabad akárkinek viselni. Földnélküli János angol király adott ki egy szabadalom-levelet az országában lakó zsidók számára, a melyben sok mindenfelét megengedett nekik, de szigorúan megtiltotta, hogy skarlát-szövetet vásároljanak és viseljenek. A zsidók színe a sárga volt s a közép-korban számos országban törvények kötelezték őket sárga ruha viselésére.

A MAI LÖVEGEK HATÁSA.

Az utóbbi években vívott háborúk elegendő anyagot adnak arra, hogy megítélhessük, vajjon a mostani tökéletesített fegyverek lövegeinek nagyobb-e romboló hatásuk, mint a régebbieknek.

A spanyol-amerikai és a dél-afrikai háború erre vonatkozó adatainak megbirálásánál különbséget kell tenni azok közt, a kik a csatáren, a sebesülés után azonnal meghaltak és azok közt, a kik csak később haltak el sebeikben.

Az első esetet illetőleg az angol hadügyi hivatal közlései szerint a dél-afrikai háborúban minden öt angol sebesülte egy halott esett. Régebbi háborúkban, például a solferinói csatában ugyanolyan volt az arány s a francia-német háborúban 1870-ben hasonlóképp. A spanyol-amerikai háborúban, Santiago de Cuba előtt a különböző csapatoknál 7-3 sebesülte esett egy halott, tehát a közép-számítás itt is ezt az arányt adja: 1:5-höz.

Ebből kiviláglik, hogy a most használt lövegek csak ép oly arányban ölnek meg az embereket, mint az azelőttiek s így az emberiség semmit sem nyert használatukkal.

Viszont azonban tény az, hogy a sebesülés után, a katonai kórházakban meghaltak száma most sokkal kisebb, mint régebben volt. De ez nem annyira a mai kis kaliberű lövegeknek tulajdonítandó, hanem más tényezőknél, első sorban a sebészeti tudomány vívmányainak, a sebek helyesebb kezelésének, míg a lövegek rombolása csak annyiban enyhébb, mint hajdan volt, hogy ha nem sértenek fontos belső szerveket, a sebek kisebbek, a vérzés nem oly erős s így a sebesültek gyógykezelése könnyebb.

A dél-afrikai háborúban, egyes kórházakban a sebesültek negyven százaléka térhetett vissza öt heti időn belül a csapatokhoz. Ezeket tehát — katonai szempontból szólva — a boerok nem sebesítették meg elég erősen, mert a lövés csélja a csatában ha nem is az, hogy megölje az ellen-

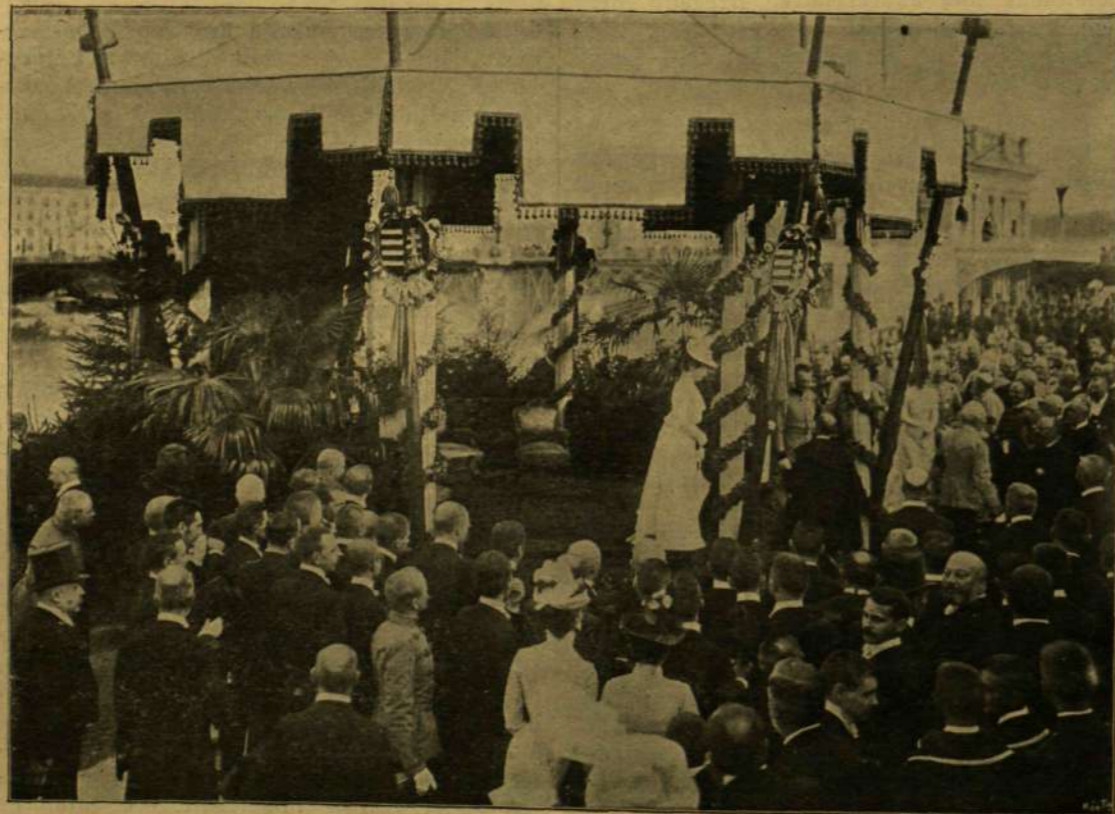
seget, hanem legalább is az, hogy a háború további folyamára, vagyis legalább hat hónapra harczképtelenné tegye.

Hogy a gyógyulások nagy számában fő része az orvosi tudománynak van, az abból is látszik, hogy a kínai-japán háborúban is száz sebesült japáni közül több mint 30 gyógyult föl rövid idő alatt, pedig a kínaiak régi módi nagy kaliberű fegyverekkel löttek.

A dél-afrikai háborút tekintve, csodálatos az angol ágyúk golyóinak csekély hatása. Míg a krími háborúban az összes sebesülések 43%-a esett az ágyúk rovasára, az 1870-71-iki háborúban pedig 25 százalék, addig Mac Cormac angol katonai orvos adatai szerint ezer angol ágyúlövésre csak 12 halott és 40 sebesült boer esett. Paardebergnél pedig Cronje 4000 emberével tíz napig állotta 120 ágyú tüzeit, tehát 33 boer esett csak minden angol ágyúra és mégis, alig volt néhány köztük, a ki ágyúgolyótól sebesült volna meg.

EGYVELEG.

* A párisi Louvre gyűjteményébe csak oly festményeket vesznek fel, melyeknek alkotói már legálább tíz éve meghaltak.

A MINISZTEREK ÜDVÖZLIK JÓZSEF FŐHERCEGET BESZÉDJÉ UTÁN. — Remete Lajos felvétele.

A MARGIT-SZIGETI HÍD FELAVATÓ-ÜNNEPÉLYE.

* A világ legmagasabb háza New-York «Park Row» nevű városrészében épült; huszonhat emeletes, s azonfelül két oldalán levő tornyai még öt emelettel magasabbak. Ha ezekhez odaszámítjuk még a lakható pinceszélységeket is, az egész épület összesen 34 emeletű. Ez ötömba épület magassága 129.24 méter; súlyát a belső berendezés nélkül 65 millió kilogrammra teszik.

* A legkisebb házaspár a Fatma és Tmaun nevű Kelet-Indiából való törpék. Tmaun, a férj, 50% centiméter magas, Fatma, a nő pedig még öt centiméterrel kisebb, mint a férje.

* A világ legnagyobb könyvgyűjteménye a XIV-ik Lajos király által Párisban alapított «Nemzeti könyvtár» (Bibliothèque Nationale). Van benne 1,400,000 kötet, 300 ezer rőpirat, 175 ezer kéziratos, 300 ezer tervrajz és földabrosz, végül 150 ezer pénzdaráb és érem.

* Párisban a temetkezéseket egy társulat intézi, melynek működésére a kormány ügyel föl. A legdrágább temetés 8000 koronába, a legolcsóbb pedig 20 koronába kerül.

* A német császár külön vasúti vonata másfél millió forintba került; elkészítése három évig tartott. A tizenkét kocsi álló vonatban a császári gyermekek számára két külön kocsit is van.

* A kínai uralkodó család háztartásához szükséges teát egy magas fallal bekerített kertben termesztik, hogy ahhoz ember, vagy állat ne férhesen. Aratáskor a tealevelek gyűjtésével foglalkozó munkásoknak halált nem szabad enniük, hogy leheték a levelek zamátját meg ne rontsa, azonkívül naponta háromszor meg kell fürdeniök és munka közben keztyűt viselni.

* Maine állam (Észak-Amerika) egyik településén egy hideg vízforrás van, mely délutáni 3 1/2 órától kezdve reggeli 10 óráig bőven ad vizet, de másnap délutáni 3 1/2 óráig pihen. Vannak ugyan másutt is úgynevezett időközi források, de egyikök sem oly pontos, mint a most említett amerikai forrás.

* A köszén ára. A legolcsóbb köszén Indiában kaphatni, hol tonnája (10 métermáza) — a bánya helyén csak hat koronába kerül. Legdrágább a köszén a Fokföldön, hol tonnája már huszonegy koronán felül van. A magyar köszén átlagos ára tonnánként kilenc korona.

* A varrótü gyártását kizárólag gépek végezik. A nyers aczéldrót, mely a tű anyagát teszi, a gép fokozatosan tovább adja, míg az utolsó gép a kész tű papirosba való csomagolását végezi.

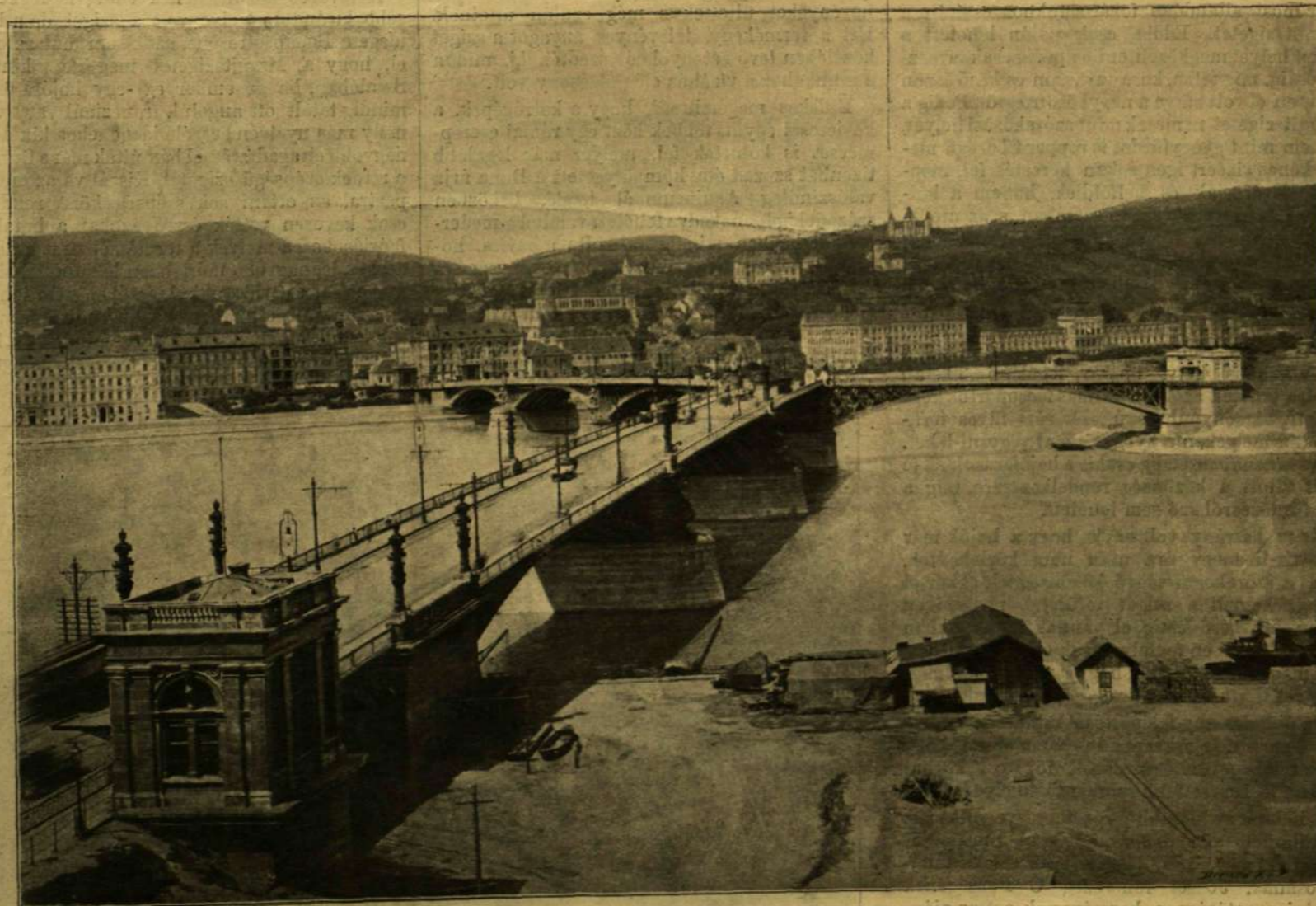
* A strucz, mint paripa. A teljesen kinőtt hím strucz madarat nemcsak Abessziában, hanem Kaliforniában is paripa gyanánt használják. A strucz a leggyorsabb lovat kifárasztja és etetés itatás nélkül 24 óráig képes futni.

* Mozdony nélküli vasutakat tervez Halford angol mérnök a pályatestnek különféle lejtősségű szakaszokra való beosztásával. E szakaszokon a vonatok tulajdon súlyuk folytán szabályozható gyorsasággal közlekedhetnek. A pályatest átalakításának költségeit a mostani lokomotívok megtakarítása rövid idő alatt sokszorosan fődözni.

Klós tényleg után.

A FŐHERCEGI CSALÁD ÉS KISÉRETÜK A MEGNYITÁS UTÁN A SZIGETRE MENNEK.

Divald tényleg után.

A MARGIT-HÍD A MARGITSZIGETI SZÁRNYHÍDDAL.

A MARGITSZIGETI HÍD MEGNYITÁSA.

PAVILLON AZ ALSÓ MARGITSZIGETEN.

A MARGITSZIGETI HÍD.

Szép fővárosunk ép oly nagyszabású és pompás, mint műszaki tekintetből is kiváló hidjainak száma ismét szaporodott eggyel: a Margitszigetre vezető szárnyhíddal, mely nem olyan nagy alkotás ugyan, mint társai, de igen érdekes és a fővárosra, valamint a gyönyörű Margitsziget jövőjére nézve nagyon fontos.

Érdekes azért, mert a régi Margit-hídról, illetőleg annak tompaszögben megtört közepéből indulván ki, ezzel együtt egy sajátos háromágú hidat képez, a mihez hasonló aligha van másutt s így vele fővárosunk egy újabb látványossággal lett gazdagabb. Hiszen alig lehet egy-egy meglepőbb látványt képzelni, mint ha az ember akár hajón, akár magán a hídon menve, végig tekint ezen a hatalmas építményen, mely a fejedelmi Duna hőmpolygó hullámain átnyúlva, egyik végével a regényes budai oldalra, másikkal az emberrajokkal borított élénk pesti részre, harmadik végével pedig a zöldelő, viruló kies Margitszigetre támaszkodik.

Fontos pedig azért, mert ez az új szárnyhid már most állandóan fővárosunkhoz csatolta a Margitszigetet. Eddig csak hajón lehetett a bájos helyet megközelíteni és pedig csak tavasztól őszig, míg telen, kora tavaszon és késő őszön teljesen el volt zárva a nagyközönségtől. Pedig a Margitszigetet nemcsak mint szórakozási helyet, hanem mint gyógyfürdőt is roppant bőségű meleg kénves vizéért igen sokan keresték fel, nemcsak fővárosiak és belföldiek, hanem a külföldről is egyre növekedő számban, s az utóbbi években minden nyáron laktak már ott amerikaiak, angolok, francziák, belgák, németországiak, szerbek, románok s más idegenek is. Szintén sokan tartózkodtak ott nyáron át a Kneipp-gyógyfürdő hívei; a mi nem is csoda, mert aligha van másutt a világon e czélra ily alkalmas hely, hiszen legalább 30—40 haldra tehető azok a hatalmas fűves területek, a melyeken a gyógysetákat végezni lehet. Mindez azonban eddig csak a hajójárások ideje alatt állott a közönség rendelkezésére, míg a téli fürdőzésről szó sem lehetett.

Nagy hátrány volt az is, hogy a hajók már esti tíz-tizenegy óra után nem közlekedtek, tehát a szórakozni vágyó közönségnek ekkor el kellett hagyni a sziget területét, pedig igen sokan, kik késő estig el vannak hivatalukban vagy üzleteikben foglalva, csak ekkor szakíthatnak maguknak pár órát, hogy a nap fáradságait a sziget tiszta, illatos levegőjén kipihenjék.

Az új híd szárny felépültével mindezen segítve van s most már mi sem áll útjában annak, hogy a Margitsziget világfürdő és fővárosi közönségünk legkeresettebb szórakozási helye legyen.

A híd szárny kiépítése rég tervezve volt már, de különféle akadályok miatt csak most valósulhatott meg. 1897-ben tette a sziget tulajdonosának, József főherceg Ő Fenségeinek jószágigazgatója a kormánynak azt az ajánlatot, hogy kész a szárnyhid megépítéséhez tetemes összeggel járulni, a mit a kormány örömmel fogadván, létre jött a szerződés, mely szerint a főherceg az építési költségekhez

400,000 koronával járul, az építést az állam eszközölteti s a híd tulajdonjoga, valamint annak fenntartása is az államot illeti. József főherceg kötelezte magát, hogy a sziget déli végének szükséges feltöltését, valamint az árvíz elleni partvédelmi munkákat saját költségén végezteti és jövőben is gondoztatja.

Legelőbb is a feltöltési munkálatokhoz fogtak hozzá.

A sziget déli vége sekély, homokos zátonyban végződött, mely a vizállás magassága szerint hol kisebb, hol nagyobb volt. Nagy terület volt a sziget ez a része, azzal együtt, a mit ezen kívül még, a szabályozás és híd kedvéért fel kellett tölteni: mintegy 25 kataszteri hold. Vagyis ennyivel, addigi területének körülbelül 1/3 részével növekedett a sziget, s ezzel együtt Magyarország száraz földje.

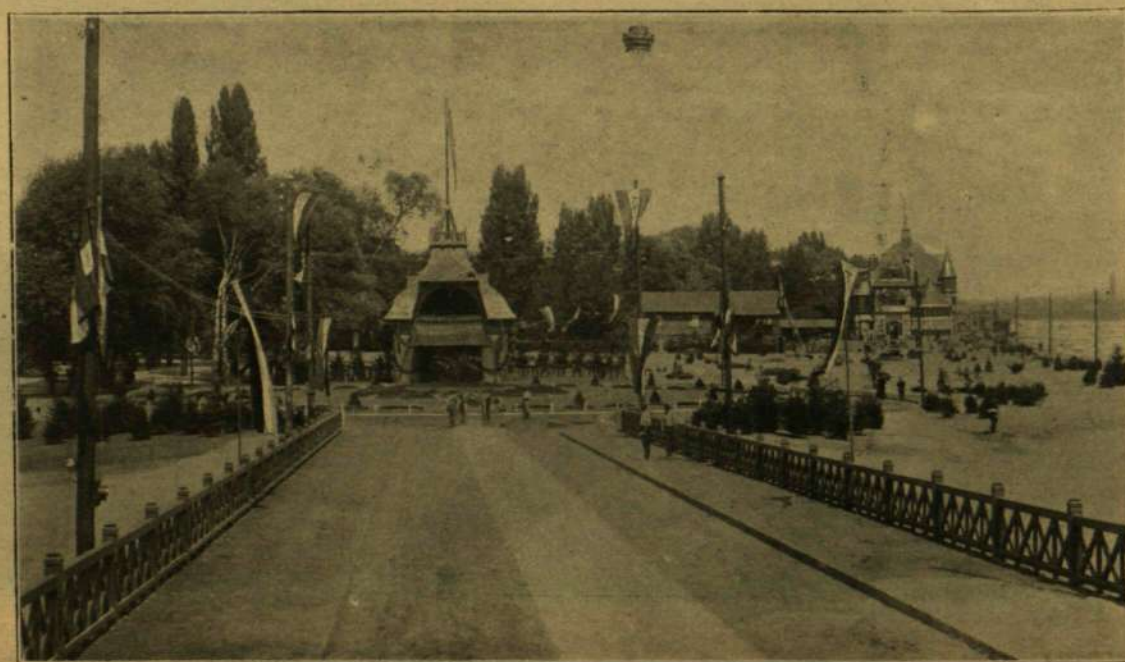
És honnan került az a tömérdek anyag, a melyből ez a huszonöt hold új föld felépült?

A Duna medréről. Egy hatalmas erejű kotró gép másfél évig szedte fel a Duna fenekének különböző helyeiről a kavicsot, porondot; egy másik gép háromnegyed évig. Az így nyert anyagot aztán úgynevezett súlyesztő dereglyéken hordták a sziget partjaihoz, a hol három elevátor — emelő gép — várta a terhet s túrta ki éjjel-nappal nagy gyorsasággal a partra, növelvén azt naponként szemlátomást. Ezen emelő-gépek közül két másfél évig, egy pedig háromnegyed évig dolgozott.

És hogy micsoda munkát végeztek ezek a gépek s mennyi rengeteg anyag kellett 25 hold föld felépítéséhez, fogalmat nyerhetni róla, ha elmondjuk, hogy ezt a kavicsotmeget egyszerre 3500 olyan tehervonat bírta volna elszállítani, a melyik mindegyike 30 vagonból lett volna összeállítva, 10 ilyen tehervonatnak pedig egy évnél tovább kellett volna Ó-Buda környékéről ide járni, hogy azt a 700,000 köbméter anyagot idehordhassa. Ha közönséges szekereket használtak volna e czélra, vagy két milliót kellett volna egy fordulóra megrakni, hogy a tizennégy millió métermázsányi terhet helyre vihesse.

Pedig hát még ezenkívül 20 ezer köbméter termésköre is szükség volt a part kiépítéséhez, aztán meg igen sok termékeny földre, a melylyel a kavicsréteget beborították ott, a hova növényeket ültettek s még ezután ültetnek. Ezt a termékeny, televényes anyagot a sziget közelében levő zátonyokból szedték ki, midőn e munkához a vizállás elég alacsony volt.

Érdekes megemlíteni, hogy a kotrógépek, a kavicscsal együtt többek közt egy római cserépmécsét is kotortak fel, melyet már legalább tizenhat század óta hőmpolygott a Duna árja valószínűleg Aquincumból lefelé. Útközben századokig fennakadva lehetett valahol a mederben, de közben mindig esiszolta a kavics, homok úgy, hogy helyenként papir vékonyságúvá lett az ós cserép s mind e mellett is teljesen épen került napvilágra, pedig előbb a kotrógépen kellett keresztül mennie, aztán a dereglyén az elevátorba jutni, mely a tömérdek

AZ ALSÓ MARGITSZIGET ÚJ-ÉPÜLETEI AZ ÚJ HÍDRÓL NÉZVE.

kavics társaságában végre sértetlenül a szigetre hárta ki.

A híd szárny építéséhez 1899 nyarán fogtak, miután előbb a szükséges próbafúrásokat s egyéb előmunkálatokat megtették. A híd fő alapozását sürített levegő segítségével vas caissonnal hajtották végre. A híd fő alapzata majdnem hat méterrel mélyebb a meder fenekénél. Az alapozásnál naponként átlag 48 munkás dolgozott, a kiket hat óránként váltottak fel. A híd fő építését az idei májusban már befejezték, tehát meglepőleg gyorsan dolgoztak.

A híd vasszerkezetének gyártásához csak ez idén, január hóban fogtak hozzá; felhasználtak pedig összesen 5250 métermázsas vasat és aczél, azonkívül 10 métermázsas ölmot, míg szög, az egyes részek összekapcsolásához nem kevesebb, mint 120 ezer darab volt szükséges.

Mikor a híd erejét megpróbálták, 3420 métermázsas súlyú koczka-kövel terhelték meg s ezt a próbát az új híd fényesen kiállotta, mert a megengedett hajlásnál is jóval kevesebbet mutatott.

Az új híd szárnyának egyetlen — 70 méter széles — szabad nyílása van, hét méter széles kocsit s két oldalán harmadfél méter széles gyalogjárú vezet át rajta, a sziget felől eső végén pedig két csinos vámszedőház emelkedik.

A hídról lejtős, 300 méter hosszú lejáró út vezet a szigetre, alsó végén parkirozott rondóval és fogadó esarnokkal. Innen pedig hét méter szélességű fedett folyosó nyúlik a régi alsó vendéglő közelében épített nagy esarnokhoz, mely arra való, hogy esőben a közönségnek menedéket szolgáljon. Ezen esarnokkal kapcsolatban még egy másik fedett folyosót is építettek, mely a Pest felől parthoz és az ott újonnan emelt pavillonhoz vezet.

A híd környékén nagyszerű sétány is alakítottak, honnan különösen este, midőn a főváros ezernyi meg ezernyi lámpái kigyúlnak s rezgő fénysávokkal borítják el a hatalmas Dunát, — valójában tündéri szép a kilátás, a melyhez hasonlót hiába keresnénk másutt.

A földtöltési munkálatok, az új építkezések a hídépítés költségeivel együtt több mint két és fél millió koronát tesznek, melyet József főherceg Ő Fensége most újból a szigetre áldozott.

A főváros közönségének eddig is legkedvesebb kiránduló helye volt a sziget, de a hány idegen Budapestre jött, azok sem mulasztották el, hogy a Margitszigetet meg ne tekinték. S valóban, ha az ember egy-egy hajóra felült, mindig talál ott angolul, francziául vagy valamely más nyelven beszélő idegeneket, kik a legnagyobb elragadtatással bámulták mára Dunáról a remek szépségű szigetet. Kiszállva azonban a partra, az ottani sok szépség közt rendszeren csak kevesen vették észre azokat a hatalmas faóriásokat, a melyek természetbarát érdeklődését a legnagyobb mértékben lekötik. Mindezeket ezen rövid czikk keretében nem lehetne előszámlálni, csupán egy párt említnék meg a sok közül. Az egyik egy nyárfa, mindjárt a felső kiszálló közelében; ennek oly óriási vastagságú

terzse van, hogy könnyen lehetne bele olyan kis szobát vágni, a melyben egy ágy, asztal és szék elférne, szóval a melyben egy ember kényelmesen ellakhatnék s még e mellett a hatalmas fa, kemence-vastagságú ágaival vigan tenyészhetik tovább. A másik egy platán, mely rengeteg lombjával mintegy 280 négyszög területet borít be, tehát a melynek árnyékában, vagy 3000 ember elállhatna, vagy pár száz asztalok mellett ilye fa egy egész hold földet elfoglalna. De mennyi van még itt ilyen óriás fa, a melyet külön leírni érdemes volna s a melyek némelyikére jó karvastagságú, 30—40 méteres hosszú vadszőlő venyigék vannak sűrű, zöldelő menyegyetet!

A boldog emlékü József nádor a Margitszigetet ezelőtt egy századdal mint kiellen vadont vette át s nagy szeretettel, nagy munkával már ő szép kertét alakította át. A munkát folytatta s rendkívüli áldozatokkal befejezte most az ő méltó fia, az országszerte oly nagyon tisztelt és szeretett József főherceg. Íme az egykori bozótos vadon melyen paradicsomi szépségű kert fekszik, melyen nyáron át két millió rózsavirág árasztja szét édes illatát, fülemülék, fekete rigók bájos éneke, vadgalamb bűgása zeng át az óriási fák lombjai közt s vegyül a remek szépségű, vadszőlővel befutott bokrok, exotikus növények suhogásával. Pompás széles, kavicsos utak kigyúznak szét a gyepes, virágos fás, cserjés térségek, váltakozó épületek közt s estenden ott, hol hajdan csak a szentjánosbogár világított, most villamos lámpák árasztják szét fényüket. És mindez nem távol, nem elszakítva van most már a fővárostól, hanem azzal eggyé vált s nagy része lesz abban, hogy az eddig is szép Budapest a világ legszebb fővárosai közé emelkedjék, s az idegenekre is hovatovább minél nagyobb vonzó erőt gyakoroljon.

A MARGITSZIGETI HÍD FELAVATÁSI ÜNNEPÉLYE.

Augusztus 19-ikén délután nyitották meg a Margitsziget hidját. A meghívott vendégeket külön hajó vitte a szigetre, hova a közönség is óriási számban özlönlött. A szigetre rendszeren közlekedő hajókat is ellepte a közönség. A sziget gyönyörű szépségét most vidorán tarkálló lobogók is ékesítették.

Az új hidat virágok, szőnyegek, fénygolyó-füzék borították, s koronás sátor emelkedett a főljárónál, redőzött bársony díszítéssel. A csak most emelt csinos pavillont és az alsó vendéglőt zászlók röpdösték körül. A sátorral szemben két tribün volt. Finom fehér porondot hintettek az útra, mintha szőnyeg borítaná.

A feljáró két oldalán levő jegyváltó-épületek — melyek szakasztott másai a nagyhid hasonló rendeltetésű épületeinek — várakoztak a meghívottak többnyire magyar díszben vagy fényes katonai

INNOCENTI METROPOLITA.

A SZERB KIRÁLYI PÁR ESKÜVŐI DÍSZBEN.

egyenruhában. A hölgyek nyári öltözékben legnagyobbrészt a két tribünön foglaltak helyet. A bihoro sátornál szőnyegekkel takarták le a porondot. Az előkelőségek közül sokat lehetett itt látni. Ott volt Perczel Dező, a képviselőház elnöke és Tallian Béla, a képviselőház alelnöke, Rakovszky István, az állami számvéviszék elnöke, Wekerle Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke, Lobkovits Rudolf herceg hadtestparancsnok, Bolla Kálmán altábornagy, honvédségi adlátus, Ludvig Gyula, a magyar királyi államvasutak elnökigazgatója, Markus József főpolgármester, Libits Adolf főhercegi jószágkormányzó és számos más előkelőség.

A társaság egy-egy tagja élénk beszélgetéssel vette körül Libits Adolft, József főherceg jószágigazgatóját, ki ez évben sokáig beteg volt, nem rég pedig udvari tanácsos lett. Üdvözlőket minden oldalról és sokat kérdézősködtek a sziget legközelebbi átalakulásáról.

Fent, a híd szárny másik végén, a mely a Margit-hídra nyílik, a kormány Budapesten időző tagjai és az államtitkárok várakoztak. Itt voltak: Széll Kálmán miniszterelnök, Hegedüs Sándor kereskedelmi, Darányi Ignác földmívelésügyi, Wlassics Gyula közoktatásügyi, Lukács László pénzügyi, Ploz Sándor igazságügyi és Cseh Ervin horvát miniszter, Nagy Ferencz dr. és Csörgő Gyula kereskedelmi, Gromon Dező honvédelmi, Graenzstein Béla pénzügyi, nemeskéri Kiss Pál földmívelésügyi és Gulner Gyula belügyi államtitkárok, valamennyien díszmagyarban. A Margit-hídon az egész ünnep alatt tödült a nép és zavartalanul siklott tova a sok villamos, de a rend nagy volt.

Pontban öt órakor megérkezett a budai oldalról díszes fogaton a főhercegi család. Négy szürke vonta az első hintót, a melyben József főherceg és Klotild főhercegnasszony ült felül, szemben pedig József Ágost főherceg és luga, Erzsébet főhercegnasszony. A második hintóban ült Szirmay Sarolta grófnő udvarhölgy Szirmacsányi tábornokkal és Vécsey báró parancsörtsittel. A hídon tolongó nép hosszasán éljenzett, a hölgyek kendőiket lobogtatták.

A főhercegi család nyájasan viszonozta a kormány tagjainak üdvözlését és a Margit-híd két gyalogjáróját, valamint a hídfőket ellepelt tömegtelen sokaság éljenriadalt. Majd a szigeti hídféljéről épült sátorhoz indultak a főhercegi család tag-

jai, a kormány tagjainak kíséretében. Elöl Klotild főhercegnő haladt, balján Széll Kálmán miniszterelnökkel, utána József főherceg, balján Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszterrel, míg József Ágost főherceg és Erzsébet főhercegnő körül a kormány többi tagjai csoportosultak.

József főherceg katonás köszöntéssel lépett a sátorba. Mellette állt Klotild főhercegnő, a ki az udvari gyászra való tekintettel fekete crèpe-ruhát viselt. Kissé hátrább József Ágost foglalt helyet dragonys századosi egyenruhában, nővérével, Erzsébet főhercegnővel, ki nagy érdeklődéssel szemlélte a szép látványt.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter intézett ezután beszédet József főherceghez, köszöntvén ezen az ünnepen, mely Ő Fensége nagylelkűségét, a nemzethez és a fővárosnak való kegyességét, áldozatkész ragaszkodását hirdeti. Megemlékezett a főherceg azon szakadatlan törekvéséről, hogy a Margit-szigetben egy paradicsomot engedjen át a nagyközönség használatára s felajánlotta annak állandó összekötését is a Margit-híddal. Ez most megtörtént s hirdeti Ő Fensége és családja közreműködését, együttérzését a magyar székesszékű város és a nemzet el nem évülő háláját a főherceg személye és családja iránt. Áldás kell, hogy legyen e művön, melyet ilyen érzelmek létesítenek; jótékony, hasznos, állandó hatása lesz annak a székesszékű város fejlődésére, forgalmára, egészségügyi viszonyaira; szépségének, vonzóerejének és hírnevének emelésére. A kormány és a nemzet mélyen érzett háláját fejezte ki s ezután kérte a fenséges urát, hogy e művet a forgalomnak átadni kegyeskedjék.

József főherceg a miniszter beszédét követő éljenzés alatt esküjét jobbába szorítva, tősgyökeres magyarországgal szólalt meg s nagy hévvel, szeretettel emlékezett meg a fővárosról, melyben nevelkedett. A főherceg a miniszter beszédére így válaszolt:

„Nagyméltóságú miniszter uram!

„Néhány esztendeje épen százados évfordulójára volt annak, hogy felejtethetlen édes Atyám, József nádor, a szigetet, mint kiellen vadont, mint ligetet a Duna közepén vette át. Ő akkor, szeretettel a székesszékű és Budapest lakossága irányában, kertét alakította át.

Amde azóta sok idő telt el. Budapest székesfővárosa gyönyörűen fejlődött és hatalmasan terjedt és ekerébe az akkori ember lettem volna, ha nem iparkodtam volna a székesfővárososhoz illeszteni e szigetet. Hiszen itt a városban nevelkedtem, itt töltöttem boldog gyermekéveimet, itt ifjúkoromat (Riadó, lelkes éjjelezés.) és itt keletkezett bennem az az őszinte, bensősárgaszkodás, amely a város minden polgárához fűz. Iparkodtam tehát e szigetet a mai korszak színvonalára emelni és Isten segítségével, sok fáradozás árán, ez némileg sikerült is.

De volt még egy nagy akadály, amely annyira megnehezítette Budapest polgárságának e sziget megközelítését: csak vízi út állott rendelkezésre és ennél fogva épen azok, a kik egész napon át a városban végzik fáradságos munkájukat és aztán keresnek egy helyet, a hol jó levegőben üdülhetnek, csak nehezen, nagy idővesztéssel és kevés kényelemmel férhettek hozzá. Ezen most segítve van! A magyar királyi kormány, a ki tiszta hazafiságtól áthatva, minden alkalmat felhasználta arra, hogy az ország javát előmozdítsa, hogy e székesfővárost emelje és minden jó és hazafias törekvésében támogassa, létrehozta e hidat: egy oly remekművet, amely Budapest székesfővárosának ebbe a kertembe könnyű utat nyitott.

Fogadjá ezért a magyar kormány legőszintébb, legbensőbb hálalmát. Fogadjá főképen Nagyméltóságod legőszintébb köszönetemért azért a buzgólagért és erélyért, a melylyel most az utolsó időkben ezen mű létesítését előmozdította. Fogadják hálalmát mindazok az urak, a kik ezen mű létesítésében szakértően és szorgalommal buzgólkodtak. Az Ur Isten áldása legyen e művön, de legyen mindazonok is, a kik annak létrehozásában közreműködtek és mindenek felett a magyar kormányon, a ki mindenkor hazánk javát mozditja elő. Isten éltesse a magyar kormányt és azokat, a kik e hid építésében közreműködtek. (Lelkes éjjelezés.) Uram! Engedjék meg, hogy mint e sziget birtokosa ezen a hídon önként átvegyem az én földemre és ott kedves vendégeimül láthassam.» (Hosszantartó lelkes éjjelezés.)

Igaz, mély hatása volt a szép beszédnek, mely hogy szívből jött, mindenki átérezte. Mikor a főherceg gyermekeivel, a városi polgársághoz való ragaszkodásáról szólt, sokáig tartó éjjelezés szakította félbe a beszédet.

A miniszterek tisztelettel gratuláltak a főhercegnek beszédéért. Hegedüs miniszter bemutatta a főhercegnek államtitkárait, Nagy Ferenczet és Csörghő Gyulát, továbbá a hid építésének vezetőit.

Ezután a hid megtekintése következett, miközben a főhercegi család feszeltlenül társalgott a kormány tagjaival. Visszalétek térve, a főhercegi család az első vendéglő tornácára ment s ott folytatták a társalgást. Hat órák az első vendéglő fényesen díszített és világított nyagtermében gyülekeztek össze a házigazda főherceg lakomájára. Egész kis udvara volt Erzsébet főhercegnőnek, ki az ifjúság bájával és nyájasságával fogadta a Szirmay Sarolta grófnő udvarhölgy által bemutatott urakat. Az ebéd idejeig Klotild főhercegnő is a legnyájasságban társalgott. A főherceg és fia szintén sokat beszélgettek vendégeikkel. Ebéd alatt a vendéglő előtt fölállított honvédzenekar játszott. Az asztalontás után fekete kávéra a tornácra vonult a társaság, a hol zeneszó mellett fő fenségek még egy óra hosszat együtt maradtak és sorra társalgottak vendégeikkel. Klotild főhercegnő Lukács pénzügyminiszterrel, József Agost főherceggel Széll Kálmán miniszterelnökkel, Erzsébet főhercegnő Wlassics miniszterrel beszélt sokáig. József főherceg Hegedüs miniszterrel a párisi kiállításról beszélt hosszabban s üdvözölte a sikerért. A megnyitási ünnepélynek és a főhercegi ebédnek egy külföldi vendége is volt, Nagelmackers Henrik, a nemzetközi hálókoesi társaság elnöke. Ez a sok kitüntetéssel ékes ember a nemzetközi idegen forgalomnak nagy faktora. József főherceg hosszabban társalgott Nagelmackers úrral, s Klotild főhercegnő és József Agost főherceg is megszólították tüntették ki. Hegedüs és a többi miniszter szintén beszélgetett a külföldi vendéggel. A főhercegi pár a hírlapírókhoz is több kérdést intézett. József főherceg egy ízben megjegyezte: «En már nem igen olvasok újságot, öreg a szemem. De a feleségem elolvassa mindent.»

A főhercegi család tagjai nyolc óra után távoztak el a közönség teljes köszönetével. Az új hídon pedig szakadatlan sorokban özönlött a főváros népe a bájos szigetre.

A SZERB KIRÁLYI PÁR ESKÜVŐI DÍSZBEN.

Belgrad, augusztus 20.

Az itt bemutatott kép a királyi párt esküvői díszben ábrázolja: így álltak az oltár előtt, midőn örök hűséget esküdtek egymásnak. Azt, a mi a leomló hajra emlékeztet a királyné öltözékén, a szerb nép «siek»-nek nevezi; csillogó aranyszálakból áll és minden szerb menyasszony viseli esküvője napján. A király kívánságára arája is feltűzte ezt az ékszerét a ragyogó gyémánt diadém, a nagy értékű csipkefátyol fölé.

A királyi nászon egyáltalán minden a szerb népszokásokból vett merítve. A «Vasárnapi Ujság» számára tartottam fenn ezeknek a valóban érdekes szertartásoknak leírását.

Hogy a fejedelmi pompával végbement esküvő, hogy folyt le, azt a magyar olvasókörzéség már körülbelül tudja, azért én most csak azt fogom leírni, a mi szélesebb körben alig ismeretes, a mit pedig kár volna elhallgatni.

Tehát mikor a bájos királyné ezek üdvkiáltása, ágyúörgés és harangzúgás közt oda ült a diszkosiba férje mellé, a négy pompás telivér gyorsan szállította őket a palota udvarába. Itt Obrenovics Hermina, a király nagynénje várta őket. Ugyanis, a király anyja nem lévén jelen, ennek a helyét most a nagynénje töltötte be.

Mikor a királyné kilépett a kocsiából, az idős hölgy egy hön szövést fehér selyem kelmét terített elébe. Ezen a kelmén haladt a főbejáratig. Mihelyt oda ért, fölszedték a fehér selymet, nehogy másnak a lába is érintse. Ebből a kelméből a királyi párnak inget készítenek.

A főbejáratnál egy búzával telt rostát nyújtott át a királynénak nagynénje. A királyné három marokkal maga körül szórt a búzából, aztán a rostát magára emelve s tartalmát kiöntve lépett a küszöbre. Itt arany tálcán ezüstköröket nyújtott felé nagynénje. A királyné ajkához emelt egyet és megosztotta a királynéval. A maga körül szórt búza azt jelenti: velem a bőség köszönt a házba. A megosztott ezüstkörök jelentősége ez: köztünk nem lesz keserűség.

Ekkor a küszöbön állt a királyné. Itt a király egy csecsemő fiúcskát helyezett karjaiba, miután megcsókolta őt. A királyné háromszor fölemelte a kisikét fejéig és háromszor megcsókolta, aztán visszaadta anyjának, miután még egy saját maga által varrott ingecskét ajánlkozott neki. Az ilyen gyermeket «Nakonyces»-nek nevezik, a mi azt jelenti: a legszükségesebb a családi tűzhelynél. A nakonyese szerepét a jelen esetben a belügyminiszter, Popovics Laza fiaeskája töltötte be.

Ezután két cipőt és két üveg bort vett a királyné kezébe s így lépett be új hajlékába. A kenyeret és a bort az asztalra helyezte és az első ebédnél, melyet az új házaspár együtt fogyasztottak el, ezt a kenyeret szegtek meg, ezt a bort töltötték poharaikká. Ez azt jelképezi, hogy mindig hűségesen mindent meg fognak egymással osztani, és mindig egy akaraton lesznek.

Az az első ebéd szorosan családi jellegű volt és a két tanun kívül csupán a legközelebbi rokonok vehettek benne részt.

A szerb királyné menyasszonyi öltözéke nagyon szép volt. Fehér crêpe de Chine, plissirozott és velencei csipkével díszített felső ruha borult a pompás fehér atlasz ruhára. A derék is be volt vonva gyönyörű velencei csipkével. Szép fején a szerbek királynéja értékes diadémot viselt briliánsokból és a fentebb említett siek-en kívül nagy értékű brüsszeli csipkefátyollal. A diadém, a pompás nyakék és a mogyoró nagyságú briliáns fülbevalók a királyi nászajándékok voltak.

A menyasszonyi ruha uszulyát két bájos leánya: a metropolita unokája és a nemzeti bank kormánybiztosának leánya, vitték. A két aranyos apróság festői népviseletben jelent meg. Képzelnem sem lehetett kedvesebb jelenségeket.

A szerb egyházfejedeleme, a metropolita, ki a királyi pár esketését szertartását végezte, jelenleg hetven éves. Nagyon kedves, derék öreg úr, ki hajdan világi pap volt és mint ilyen meg is nősült. Házasságából három fiú származott. Ezek közül kettő a szerb hadseregben szolgál magasabb tiszti ranggal, míg a harmadik pap. A metropolita pár évvel ezelőtt rektora volt a belgrádi teológiai egyetemnek; Szerbiának ez idő szerint legtudományosabb papja.

Ezelőtt Milán-parti volt; de megválasztatása óta önálló magatartást tanúsított. Vagyonos. Visszavaonultán el, azért nem is népszerű. Alattasáival szemben nagyon enyhe, jó és barátságos.

Immacenti metropolita neve ezelőtt Pavlovits Jakab volt. A király legutóbb nagy kegyben részesítette: a Nagy Milos-rend nagy szalagjával tüntette ki. Ez a legnagyobb kitüntetés, a mi szerb alattvalót uralkodójától érhet. A Nagy Milos-rendet Sándor király alapította és csakis a királyi család tagjai, vagy olyan főméltóságok nyerhetik el, kiknek rendkívül fényes érdemeik vannak.

Özv. Popovichné V. Hedvig.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A budapesti Margit-szigeti szárnyhíd építésének története. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter megbízásából írta Szántó Albert műszaki tanácsos. A most megnyitott új hidat, annak építésének történetét ismerteti a szépen megírt, külsőleg is díszes kiállítású füzet, kiterjeszkedvén röviden a Margitsziget történetére is. A leírás nemcsak a műszaki köröket érdekelheti, hanem a nagyközönség is kellő tájékozást szerezhet belőle azon nagy munkálatok felől, melyeknek eredménye a szép új híd s a sziget testének 1/4 résznyivel való megnövelése. A füzethez több kép is van csatolva, melyek közül egyet, mely a régi Margithidat az új szárnynyal együtt tünteti fel, mai számunkban mi is bemutatunk. A füzet díszpéldányát a Margit-szigeti híd megnyitási ünnepélyén adták át József főhercegnak.

Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza dalai. Sümegen Kisfaludy Sándor kéziratai közt Darnay Kálmán három kötet és két füzet hangjegyeket talált, melyek egyikét Kisfaludy Sándor hegedűhöz, kettőjét pedig Szegedy Róza gitárhoz használta. Az eredeti kéziratban levő hangjegyek között több régi magyar zenemotívum van. Darnay a régi zeneműveket «Kisfaludy Sándor és Szegedy Rozália» dalai címen ki akarja adni.

A fővárosi színházak megnyitása. Szeptember elsején nyílnak meg a nyári szünet után a budapesti színházak. A Magyar Színházat már aug. 18-ikán megnyitották és «Szulamit» került színre. Az Uránia-Színház is ekkor nyílt meg «Páris 1900-ban» című látványos darabban.

Az Operaszínházat nyitják meg legkésőbbben, szeptember 15-ikén. Az Operának az ősi és régi időkben első eredeti újdonsága Farkas Ödön «Tetemrehívás» című dalműve lesz, melynek szövege Arany János balladája nyomán készült. Másik újdonság Charpentier operája: «Louise» lesz, mely Párisban nagy sikert aratott. Valószínűleg bemutatásra kerül egy másik nagy sikerű francia opera: «A lenyegző» is. Eredeti balettel kettőt is szándékoznak bemutatni. Az egyiket Mader Raoul, a másikat Szikra karmester szerette. Érdeklődéssel várják «Tristan és Izolda» előadását is, mert Wagner e nagy műve magyar színpadon még nem került színre.

A Nemzeti Színházban az első eredeti darab lesz Gárdonyi Géza egy népszínműve; mert a Nemzeti Színház csakugyan fölveszi műsorába a népszínművet, csak hogy ének nélkül. Ugyancsak népszínművet ír a nemzetnek Rátkay László. Magyar történeti darab lesz Berczik Árpád új háromfelvonásos: «A kurucok Párisban». Makai Emil történeti háttérű verses vígjátékot ír Mária Terézia korából. Szomaházy István «A gornyóhidai bál» történeti vígjátéka, melyben Ferenc császár is szerepel, szintén előadásra vár. Gabányi Árpád «Ember-evők» című vígjátékával szerepel a játékröndben; bemutatják Hajó Sándor «Éjféli után» című vígjátékát, Laczkó Andor «Testvérek» című színművét. Körülbelül novemberben kerül színre Palágyi Lajos pályanyertes műve: «Római rabszolgák». A külföldi darabok javarésze német.

A Vígyszínházban a játékröndnél tekintettel lesznek arra, hogy Jászai Mari is a színház tagja, kinek drámai szerepről gondoskodnak. Eredeti darabokat ígérték Jókai Mór, Herceg Ferenc, báró Dóczy Lajos, aztán közösen a «Borszem Jankó» alakjaiból Agai Adolf és Almási Tihamér. A «Napoleon öcsém» szerzői: Guthi Soma és Rákosi Viktor ez idén is bohózzal fognak a Vígyszínházban szerepelni, ezime: «Görbe éjszakák». Érdekes lesz a «Pelekesi nótárius» előadása Jászai Marival és Hegedüs Gyulával. A nagy tragika kedvéért a Vígyszínház előadja a Giacomo darabját: «A nőstényfarkast», Hauptmann Gerhardt színművét, és «Takácsok», azonkívül a «Parasztbecsületet». A klasszikusok közül Molière és Shakspeare nevével fog a Vígyszínház közönsége találkozni a «Fősvény» és a «Téli rege» előadása révén. Új francia bohózat egész esomó van kiszemelve előadásra.

A Népszínházban eredeti újdonságok lesznek: Gécsy István népszínműve: «Az anyaföld», Kada Elek népszínműve, Hegyi Béla «Színész» című operettje. Bódi Lőr és Fehér Jenő «Katalin» című regényes nagy operettje, továbbá a színháznál van Mérei Andor és Márkus Jenő «Mohamed» című operettje, s Bokor József darabja: «A napfogatkozás».

A Magyar Színház újdonságainak sorrendje: «Harcz a millióért» (Bokor Józseftől), «Koldus és királyfi» (Sziklai Kornéltól), «Primadonnák» (Mader Raoul és Pásztor Árpád), «Pesti utca» (írták Rajna Ferenc és Verő György), «Nápolyi éjszakák» (Stojanovics Jenőtől), «Virágcsata» (Verő Györgyötől). Idegen operette és bohózat természetesen nem fog hiányozni.

A kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója. A kolozsvári Nemzeti Színház intendánsa, Bölöny József dr. Janovics Jenőt, a színház kipróbált fiatal tagját állította a színház élére, mint igazgatót.

MI UJSÁG?

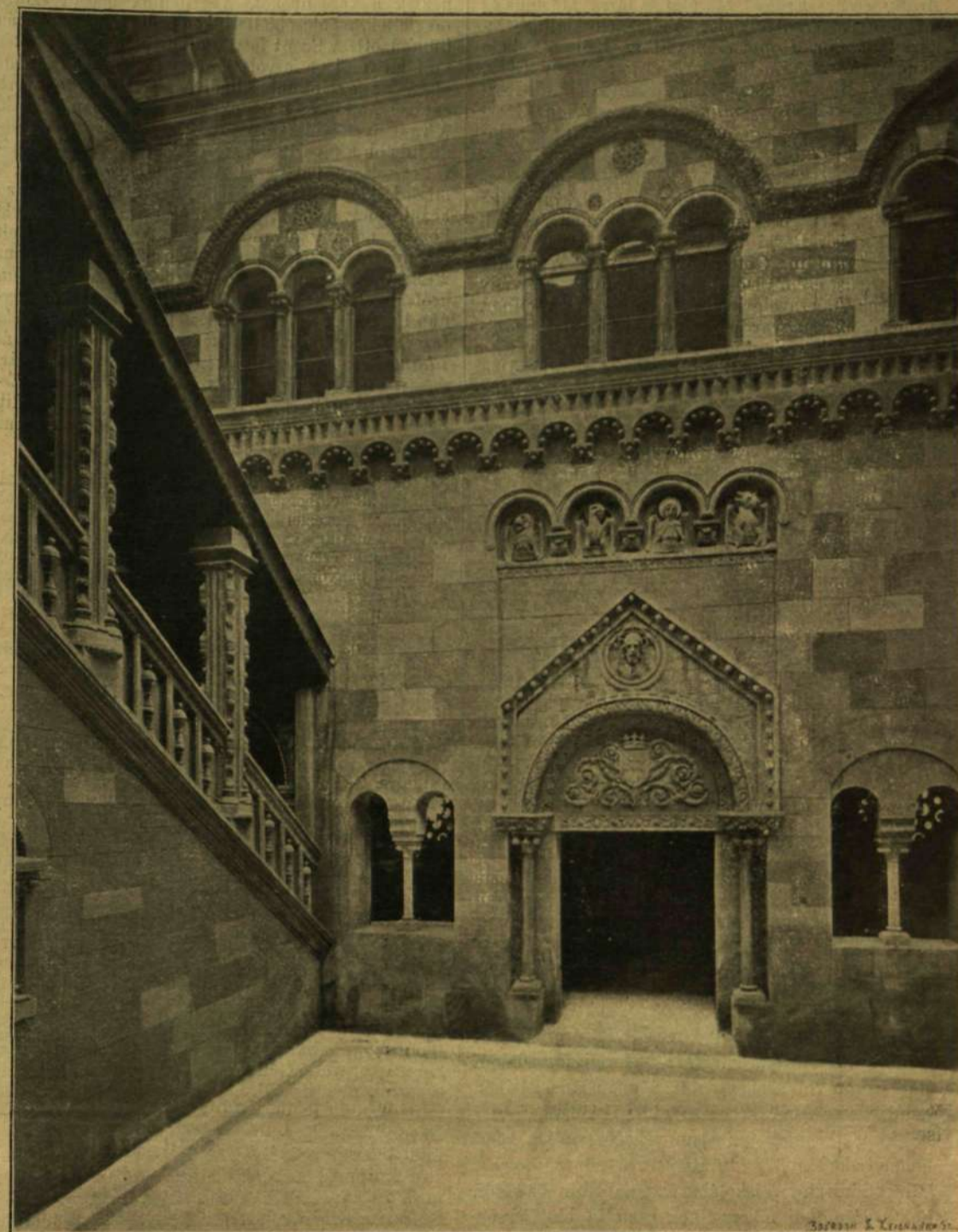
A király a nemzethez. A király 70-ik születésnapja alkalmából kéziratos intézett a magyar miniszterelnökhöz. A legfelsőbb közirat, melyet lelkedéssel fognak olvasni mindenütt az országban, így szól:

«Kedves Széll! Hetvenedik születésnapom alkalmával a magyar korona országainak összes lakosságától oly számos szerencse- és üdvöknivel érkezett Hozzáam és a hűség is oly sokféle alakban nyilvánult, hogy a Személyem iránt való általános ragaszkodás lélekemelő módon nyert kifejezést. Mélyen meghatottan utasítom Önt, hogy legmelegebb és legbensőbb köszönetemet, mely meg a legutóbbi kumyhóba is eljusson, országszerte hirdesse. Tudják meg Magyarország népei, hogy életemet javuknak szenteltem, hogy boldognak érezem Magamat, jólétüket előmozdítani, hogy a hűség, hazafiság és kölcsönös bizalomban látom azon erős támaszokat, a melyeken a haza jövője nyugszik. A mindentudó Isten áldja meg és oltalmazza azon kapesot, mely Engemet népeimmel összeköt. Kelt Ischben, 1900. évi augusztus hónap 19-én. — Ferencz József s. k. Széll Kálmán s. k.»

Az országos ünnepek egész sorát ülte nemzetünk a legközelebbi napokban, s a hazafias érzés nyilatkozott mindenütt. Az Esztergomban tartott 900-éves jubileum ünnepélyeinek még el sem múlt a visszhangja, a mikor a király 70-ik születésnapján hangzott föl a «Te Deum» és szolossoma a templomokban; a hatóságok ünnepi gyűlésekben ülték össze; a városok épületeit lobogóikkal ékesítették föl s este kigyultak az örömtűzek, megvilágosodtak az ablakok és zibongó tömeg lepte el az utcákat. A fővárosban katonai díszszemle volt és nagy egyházi szertartás a budavári Mátyás-templomban az ország főméltóságainak jelenlétében. A miniszterelnöki palotában Széll Kálmán küldöttségek fogadtak, melyek a király iránt való hódoló szeretet nyilvánítását kérték eljutatni a legfelsőbb helyre. A miniszterelnök délután három órák díszszéket adott, s este a város fényes kivilágítása fejezte be az ünnepélyt. Aug. 20-ikán a Szent István-napi ünnepre az idén rendkívüli számban érkeztek látogatók az ország minden vidékéről. A budavári kőrmenten, melyben a fővárosban jelen lévő miniszterek is részt vettek, a hagyományos díszszel vonult az újjalakított Zsigmond kápolnától a Mátyás-templomig, s onnan ismét vissza a Zsigmond-kápolnába, hol aztán a szent Jobbot közszemlére tették ki. Az ünnep a legszebb rendben folyt le.

A budai királyi palota Szent István-kápolnája. A királyi palotával együtt átalakították és díszesítették az eddigi Szent Zsigmond-kápolnát is, melynek mostantól kezdve Szent István-kápolna a neve. A fölszentelési I. Ferencz József király születésének 70-ik évfordulója s a magyar kereszténység és a magyar királyság megalapításának kilencszázados jubileuma alkalmával történt.

A kápolnát az újítások munkája egészen átváltoztatta. A falakat, melyben eddig a szent Jobbot őrizték, lebontották és nyílást elalaszták. Helyette a főoltár mögött gyönyörűen díszített kis kápolnát építettek. A kis kápolna falazata márványutántzat, padozata pedig valódi márvány. Mennyezete arany színű üvegmozaik. A kis kápolna oltárán fehér selyemmel bélelt szekrényben van a szent Jobb.

A PÁRISI KIÁLLÍTÁSBÓL. — A magyar történelmi palota udvara.

A bejáratot aranyozott vasrács zárja el. A szent Jobb-kápolna előtti főoltár márványból készült és teljesen szabadon áll. A templomban élül az udvar padjai vannak. Ezeket piros bársonytakaróval és térdepelől látták el. A kápolnát villamos villágítással és központi fűtéssel szerelték föl. Az építés és berendezés 400,000 koronába került. A fölszentelés Császa érsek és Hettyey pécsi, Bende nyitrai püspök és Boltizár folsz. püspök végezte a gyengélkedő Vasváry hercegrepráms helyett s részt vett azon József főherceg is családijával.

A szent-jóbbi apátság. Dr. Fraknoi Vilmos arbei címzetes püspök, nagyvárad kanonok és az Akadémia másodelnöke szent-jóbbi apátja nevezetett ki.

A párisi magyar kormánybiztoság kitüntetése. A francia kormány Lukács Bélát, a párisi kiállítás magyar kormánybiztosát a becsületrend főtisztjévé nevezte ki. Miklós Ödön helyettes kormánybiztosát a becsületrend középkeresztjével, dr. Návay Aladárt pedig ugyane rend lovagkeresztjével tüntették ki.

A párisi kiállításon kitüntetést nyert magyarok. A francia hivatalos lap külön nagy melléklete közölte a kiállításon osztott kitüntetéseket. A lajstromban hosszú helyet foglalnak el a magyar kiállítók, kik közül 1276-ot ért különböző fokú kitüntetés. A művészi oktatásért: Arany érem: Iparművészeti iskola, Mintarajztanoda és rajztanárképző. Ezüst érem: Tamássy Gál Anna, Novák Vincze. A nyomdászat, könyvkiadás, fényképészet és sokszorosított műpár is elsőrendű és számos kitüntetést hozott a magyar kiállítóknak. A nyomdászatért és sokszorosításért a kitüntetések ezek: Grand prix: Allamnyomda. Arany érem: Franklin-Társulat, Athenaeum, Légrády testvérek. Ezüst érem: Hornyánszky, Pesti részvénynyomda, Morelli Gusztáv, Czettel és Deutsch, Kunosy V. és fia. Bronz érem: Bruchsteiner és fia, Weinwurm, Willig-schlager Károly. Közreműködők arany éme: Czettel Dániel. Közreműködők ezüst éme: Gyulai Lajos, Braffmann János, Timár Mihály, Gruszner Armin, Schulz Pál, Schweiger Mór, Fazekas Alajos, Schultz János. Közreműködők bronz éme: Roth Parkas, Rosenfeld Zsigmond, Kornicz József.

A festők közül: Grand prix: Benczúr Gyula. Arany érem: Benczúr Gyula, Csók István, László-Falop. Ezüst érem: Bukovics (horvát), Hegedüs, Horovics, Hollósy, Karlovsky, Márk, Pállik, Papp,

